

11.500
tarafından
TÜSTAV
bağışları
BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 18 12 AĞUSTOS 1975 5 TL.

A black and white photograph showing seven men standing in a row. The man in the center is speaking into a microphone. The man on the far right has his arm raised. A bust of a man is visible in the foreground.

SİNANGİL, ALCAKAPTAN, GENÇ, MUMCU, SEFEROĞLU, KÜÇÜK, GERAY, YILMAZ

üniversite de düzene bu şekilde idare olarak bağlanı. Üçüncü bağ, devlet. Mesela Maliye Bakanlığı ODTÜ'ü karı ilimler Fakültesine vergi elstemini ıslah etmek için 2 milyon liralık proje veriyor. Bu sadece ODTÜ'ü ODTÜ öğretim üyelerini, düzene, siyasi iktidara bağlamak için bir araç... Dördüncüsü tabiatıyla ideolojik bağ... üniversitelerde, fakat özellikle ODTÜ'de ders kitapları, çoğunlukla öğretim üyelerinin kafa yapıları amerikan kitaplarıdır, amerikan ideolojisine bağlıdır, başarı göstergesi odur. Bir öğretim üyesi yabancı dilde yayın yaptığı zaman başarı sayılır.

mesi ve bu ekonomik gelişmenin Türkiye üzerinde yerleşmesini sağlayan bir nitelik taşımaktadır. Emperyalizmin Türkiye'ye küçük burjuva aydınlarının süsürülmesi sonucu çok daha iyi yerleşeceği bugün artık kesinkes ortaya çıkmıştır."

GERAY:
ÜNİVERSİTELER DÜZENLE BÜTÜNLEŞMİŞTİR.

MUMCU:
ÜNİVERSİTE GÖREVLİLERİ İLERİ HAREKETLERLE
BÜTÜNLEŞMELİDİR.

Mumcu da, üniversitelerin değişen rolünü şöyle açıkladı:

İşçi sınıfı hareketiniyoğunlaşmadığı yerlerde küçük burjuva kökenli kurumların sesi daha çok çıkar. İşçi sınıfı hareketi geliştikçe yığılmal hareketler yoğunlaştıkça üniversitelerin sesi hem daha iyi akord edilir, hemdaha iyi anlaşılır. Bu üniversite içinden çıkan bazı kişiler bu ilericî hareketlerle bütünleşirlerse, kişi olarak bütünleşirlerse üniversite şüretini üyesat oldukları için değil ilericî devrimci oldukları için yerli yerini alırlar.

12 Mart'tan sonra tüfek lead olunca mertlik de bozuldu ve o seslerini çıkaran öğretim üyeleri kürsülerinin altına gizlenmek zorunda kaldılar. 12 Martın dağınık, alaturka faşizmi yanında kendilerinin de bazı başarılı sonuçları vardı. Onlardan bir tanesini anlatmak isterim... 12 Mart günü yapt. Eğer özgürlükten yana olursanız, eğer devrimden, devrimciden ve işçiden yana olursanız işte hücreler, işte cezaevleri, işte mahkûmları, işte 141, işte 142. Eğer sermayeden yana olursanız, işte yönetim kurulu üyelikleri işte yurt gezileri, işte Çankaya'da katlar, işte İstanbul'da Mağca'da, Bağdat caddesinde katlar. Bu kadar somutlaşmıştı... Öyleyse Üniversite öğretim üyeliği, kural olarak, varlıklı aile çocuklarına açık, ayrıcalıklı bir meslektir...

GENÇ: EMPERYALİZM SUSKUNLUK İSTER

Süleyman Genç, emperyalizmin, kendinebağ-
lı ülkelerde nasıl zararlı eser çıkmasını engellediği-
ğ üzerinde durdu. Genç: "1960 Çirkamlı anılayışını ya-
tatan kafaalar, 12 Mart afeesindeki demokratik hak,
demokratik güç olarak bunu kullanacakları bilincin-
de olsaydı, 60'da o kafaalar bugünkü üniversiteyi ya-
tışmaları mümkün değildi. Bugün Anayasayı meydanaan-
getirmeleri mümkün değildi. 1960 Anayasasını yapan-
ların % 85 i gericiştir. Emperyalizmin yanında yeri-
ni almıştır. . . Bunun nedeni onların sınıf bilincindein
uzak kalmalarıdır." di dedi ve buna bağış olarak kışkırtış-
burjuva aydınların mücadelesinin işçi sınıfı müca-
delesinden ayrı düşünilemeyeceğini belirtti. "Dola-
yışıyla gerek işçi sınıfı üzerinde oynanan oyunlar,
gerekse kışkırt burjuva aydınlar üzerindeki oyunlarla
Türkiye'deki emperyalizmin ekonomik olarak geliş-

YILMAZ:
ÖRGÜTLÜ OLMAK ZORUNDAYIZ.

AYÖD Genel Sekreteri de, yüksek öğretim gençliğinin mücadelesinde Türkiye'deki sınıf mücadelesine bağlıdır. Şöyle dedi: Topumsal sınıfların verdikleri kavga ösmürömlerle ösmürömlerinin kavgası olarak somutlaşır. Yüksek öğrenim gençliği olarak bizler de, sınıflar savaşının kendi özel koşulları ve biçimleri doğrultusunda üniversiteye nasıl yansıdığına tanık olamaktayız, daha doğrusu pratik içinde bu mücadelenin bilfiil unsurları olmaktadır. Yılmaz her türlü mücadelenin ancak örgütlü olarak verilebileceğini, öğrencilerin de bunun dışında düşünülmemeyeceğini söyledi. AYÖD Genel Sekreteri, yüksek öğrenim gençliğinin örgütlenmesinin engellenmesi için, polis dernekleri kurulduğuna anlattı, Yılmaz, bütün engelleri rağmen, yüksek öğrenim gençliğinin mücadelesinin sürdürüldüğünü ve bundan sonra da kolay kolay indirilemeyeceğini söyledi,

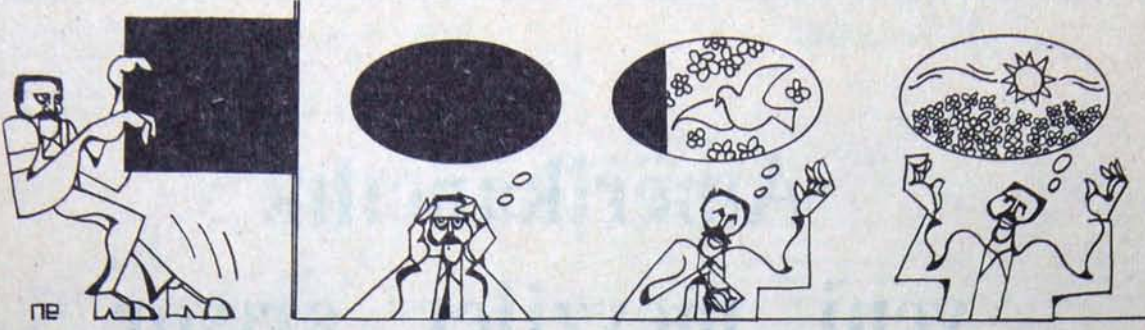
HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

ADRES:
Kanur Sakak 15/8
Yenişehir - ANKARA
Tel: 17 45 81

ABONE KOŞULLARI:
Yıllık: 200.-TL
6 aylık : 100.-TL
Dış ülkelere abone bedeli
iki katıdır.

Arka Kapak Renkli : 7.500.-TL
Arka Kapak Siyah Beyaz : 6.000.-TL
İç sayfalarda sütun santimi : 20.-TL
İç sayfalardaki yayın ilanları
% 50 indirimlidir.
Dizgi : ÖNCÜ Ofset
Tel: 17 79 19 Ankara

KAPAK DÜZENİ
İbrahim NİYAZIOĞLU

Seçimlerden iktidar sorununa

YALÇIN KÜÇÜK

Yaşanılan günlerin en güncel ve en önde sorununu doğrulukla saptamak gerek. En güncel sorun, bugünkü MC Koalisyonunu bozmak değil. Bugünün güçler dengesi içinde MC Koalisyonunu bozmanın hiç bir pratik sonucu alamaz. Çünkü temelli bir çözüm getirmez. Temelli çözüm, MC partilerini koalisyon kuracak güçten yoksun etmek. Bugün bir azınlık hükümeti olarak görev görüyorlar. Yapılacak iş, bunların azınlık hükümeti kurmaları şansını ortadan kaldırmak. Azınlık güçlerini daha da azaltmak.

MC partilerini, bugünkünden daha küçük bir azınlığa indirirken seçimlerle ilgili olduğu açık. Görünürde başka bir yol yok. Seçimlerden başka bir yol olmayınca da seçimlerin tarihi önem kazanıyor. Seçimlerin, MC partileri için en az elverişli bir zamanda yapılması birinci derecede önemli oluyor.

Erken seçim, 1977 yılından önce yapılacak bir seçim demek. Zamanı şu anda belirsiz görünüyor. Zamanı belirlemede en etken iki parti AP ile CHP. Her ikisinin de, seçim tarihini en elverişli bir zamana almak istemeleri normal. Elverişlilik, iki anlama geliyor. Birisi, kazanma şansının en yüksek olduğu durum. Bu anlamda, AP için, en elverişli zaman bu yılın son baharı. Bir diğeri de kaybetme sürecinin hızlandığı ve durdurulmasının imkânsızlaştığı durum. Bu anlamda, gelecek yılın ilk baharı bir dönemeç noktası. Şimdi daha iyi anlaşılıyor. Daha çok yaygınlık kazandı. İlk baharla birlikte başta AP olmak üzere MC'nin hükümet kurarken elde ettiği silahların hepsi ters tepmeye başlayacak. Fiyat artışlarıyla dış ticaret tıkanıklıklarının körükleyeceği kütlese rahatsızlıklar, başta AP olmak üzere MC partilerinin seçim şansını hızla eritecek.

Seçim tarihi, bir burjuva politika sorunu olarak nitelenebilir. Böyle düşünenler var. Bu düşüncenin gerçekçi olup olmadığı tartışması ayrı. Bunun üzerinde durmaya gerek yok. Çünkü doğru kabul edilse bile söyleneciler var. Daha haklı bir deyişle de, asıl böyle bir düşüncenin doğru kabul edilmesi halinde söyleneciler var.

Sosyalistlerin burjuva düzeni ve partileri karşısındaki tutumu belli. Hareket, burjuva düzeni ve partilerini reddetmekle başlıyor. Bu nokta açık ve tartışmasız. Ancak tartışılmaması gereken başka bir nokta daha var. Burjuva düzeni ve partilerine karşı olmak, burjuva politikasına ilgisiz olmayı gerektirmez. Sosyalist güçlerin, burjuva politikasını etkileyemeyeceği anlamına gelmez. Sosyalist güçler, burjuva politikasıyla ilgilenmeme lüksüne sahip değil.

Burada bir soru var. Hangi sosyalist güçler, burjuva politikasıyla ilgilenmeme lüksüne sahip değil? Bu sorunun tek cevabı şöyle: Siyasal iktidara yürüyen sosyalist güçler. İşçi sınıfının siyasal hareketini örgütlemeyi üstlenmiş olan güçler. Bunun gerekçesi ise şu: İşçi sınıfının siyasal iktidarını oluşturan gelişmeler arasında, sosyalist partinin örgütsel gücü ile burjuva partilerinin karşılıklı konumu ve kütlelerin sorunları karşısında çaresizliği önemli bir yer tutar.

Sosyalist güçler, burjuva politikasına ilgisiz kalamaz. İktidar perspektifini bir kenara atıp lâf ebeliğini bir meslek haline getiremez. Laf ebeliği kolay ve rahat. Ama siyasal iktidar sorunu ile ilgisi yok. Ayrıca hiç bir kalıcı sonuç veremeyecek alan hedefler peşinde de koşamaz. MC'nin kütleler üzerindeki baskısına son vermek seçimlerle mümkün. Fakat mümkün olan, her zaman muhtemel değil. Gelecek ilk bahardan sonra yapılacak bir seçimde MC partilerinin gücünü daha da azaltma olasılığı, bugün yapılacak bir seçimden çok daha yüksektir.

Gelecek ilk bahardan sonra yapılacak bir erken seçim, MC partilerinin hükümet kurma gücüne son verebilecek. Böyle bir durumda ortaya çıkmasının toplumun demokratikleşmesi yönünde önemli bir adım olacağına kuşku yok. Ancak şu anda bu adımın önemi abartılmak gerekiyor. Artık Türkiye'nin demokrasi yönünde önemli adımlar atabilmesi için ekonomik ve toplumsal yapıda temelli dü-

zenlemeler yapılması kaçınılmaz. Bunlar yapılmadığı takdirde, MC partilerinin hükümetten uzaklaşmasının olumlu etkisi kütleler üzerindeki anti-demokratik ve faşizan baskıların hafiflemesinden ibaret kalır. Bunlar yapılmadığı sürece, bu olumlu etki bile kısa bir zaman aralığından sonra ortadan kalkar.

Temel ekonomik ve toplumsal düzenlemeler yapılabilecek mi? MC Partilerinin hükümet kuramayacak bir azınlığa indirilmesi, temel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi şansını da beraberinde getirecek mi? Bu sorulara cevap bulmak, sermayenin göstereceği siyasal direncin saptanmasını gerektiriyor. Son yılların siyasal ve toplumsal gelişimi, sermayenin, bırakınız temel ekonomik düzenlemelere, çok basit avaramlara bile çok büyük bir direnç gösterdiğini ortaya koyuyor.

Cumhuriyet Türkiye'sinin en baskılı dönemlerinden birisinin 1930'lar olduğu biliniyor. Daha sonraki dönemlerde kullanılan faşist araç ve kurumların hepsi 1930'lardan miras kaldı. Otuzlardaki baskı yöntemleri ancak 12 Mart döneminde aşılabildi. İki dönem arasında benzerlik çok. Fakat iki dönem arasında önemli bir ayrılık da var. Otuzlar, siyasal ve toplumsal yaşama çok geri baskı yöntemleri uygularken, ekonomik yapıda bazı düzenlemeleri de beraberinde getirdi. Üretici güçleri geliştirme yönünde önemli adımlar atıldı. Yeni bir ekonomik yapının temelleri kuruldu. Bu temeller uzunca bir süre kullanıldı. Ancak 12 Mart, benzer ekonomik nedenlerden doğmasına, benzer baskı yöntemlerini kullanmasına rağmen hiç bir düzenleme getiremedi.

Birinci nokta burası. İkinci nokta bundan daha az önemli değil. 12 Mart dönemi ile birlikte sermaye partileri 1970 öncesinden daha geri bir çizgiye doğru toplumsal çizgiye doğru değiştirdi. MC'nin lideri AP'nin durumu böyle. AP'nin bugün MHP ve MSP gibi faşizan iki kuruluşla kurmuş olduğu ittifakı geçici sanmak yanlışların en büyüğü. Böyle bir düşünce, sermayenin sorun ve gelişimini anlamaktan farksız. 12 Mart'ta birlikte AP'nin daha da geri bir çizgiye doğru hızla yol alması, sermayenin gelişimi ve sorunlarıyla doğrudan ve yakından ilgili. Geçici değil.

12 Mart'ın bütün baskılarına karşın, sermayenin temel sorunlarını çözme yönünde kalıcı bir takım adımlar atamaması, AP'nin daha geri bir çizgiye doğru hızla kayması, bir noktayı ortaya çıkarıyor. Sermaye, yönetimini sürdrebilmek için bir zamanlar kendi dışına attığı kesimleri ile ittifaklarını tozleştiriyor. Sermaye bir bütün olarak daha geri bir çizgiye doğru kayıyor. Daha doğrusu kaydı.

Bu durumda, temel ekonomik ve toplumsal düzenlemelerin, ciddi bir siyasal dirençle karşılaşması her halde sürpriz olmayacak. Sermaye'nin, gittikçe ortan ölçüde gerici ittifaklar yapmak durumunda kalan sermayenin siyasal direncinin, pasif ve ekonomik bir dirençten ibaret kalmayacağını kestirmekten işe çok fazla tarih kitabı okumaya gerek yok. Bunun için düşün 'şili'sini, bugünün 'Portekiz'i'ni hatırlamak yeter. Soares'i, uluslararası platformda kurduğu ilişkileri ve marifetlerini günlük basından izlemek çok bile.

Türkiye'nin bugünkü sınıfsal yapısı, sermayenin hiç bir düzenlemeye açık kapı bırakmayan sancılı yapısı, siyasal iktidar sorununu gündeme sokmuş durumda. MC'yi hükümetten uzaklaştıracak, kesin bir azınlık durumuna sokacak bir seçimden sonra, siyasal iktidar sorununun somut örneklerini görmek mümkün olacak. Ama iktidar sorununun gündeme girdiğini görmek, bunun üzerinde herşeyi ile düşünmek ve çalışmak için somut örnekleri beklemek zorunlu değil. Bugünden de görmek mümkün. Ancak bunun için lâf ebeliğini ilericilik saymayı; uğrun önce güçbirliğine çağırılanları bugün MC'le aynı sepete koyarak sosyalizm için mücadele etmeyi bir çocuk oyunu haline sokmayı; yetersizlik ve etkisizliği, burjuva politikasıyla ilgilenmeyi bir suç sayarak gizlemeye çalışmayı bırakmak gerek koşullu oluyor. Kuşkusuz yeter koşullu değil.

Amerikancılık yeni mevziler arıyor

SEÇİM ÖNCESİ LİSTE HESAPLARIYLA GÖZLERİN KARARTILDIĞI BU GÜNLERDE CEPHE GEMİ AZIYA ALDI. ÇALIŞANLARIN ÜZERİNE OLANCA AĞIRLIĞINI KOYAN CEPHE HÜKÜMETİ, DEVLET KADROLARINI HIZLA FAŞİST UNSURLARLA TAKVİYE EDİYOR.

BUNA KARŞILIK, DEMOKRATİK GÖREVLERİNİ SEÇİM HAZIRLIĞI HENGAMESİNDE ASKIYA ALAN SOSYAL DEMOKRAT MUHALEFET GEÇTİĞİMİZ HAFTAYI DA SUSARAK GEÇİRDİ.

Yeri göğü tutan, "Üslerde Türk bayrağı dalgalanıyor", "Üslerle el koyduk" sedalarını izleyen Helsinki Konferansı haftasından sonra sessizlik avdet etti...

Sessizliğin bir anlamı şu: Türkiye'yi ve kitleleri, "türüldü-çeşitli" hokkabazlıklarla avutmak, Babı-âli'nin hamam sefalarıyla aldatmak artık eskisi gibi kolay değil...

Ancak, aynı sessizliğin, emperyalizme ve işbirlikçisi MC'ye sağladığı geçici yarar da bir gerçek...

Yalan-dolan bombardımanıyla sağlanan kısa vadeli rahatlık, cepheye bir nefes aldırttı. Amerika ile ilişkiler konusunda sahte bir kararlılık paranası arkasında mevzilenmeye çalışan Cephe'nin olmasına ilk takılan da, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit oldu.

Önceki haftanın sonunda İstanbul'da düzenlediği basın toplantısında dış politika konuları üzerine yanıtlı bir renk vuran Demirel, 14 gün sonra bu zemin üstünde yumuşak hareketlerle kendisine yaklaşan bir Ecevit görmekte gecikmedi.

Bir umut ışığı ki

Pazartesi günübir basın toplantısı düzenleyen Ecevit, Demirel'in "Türkiye'nin genel dış politikasına bir ölçüde açıklık getirdiğini" ifade ederek, cephe başının "yeni dış politika anlayışını olumlu bir iyi niyet belirtisi" olarak karşıladığını söyledi. Ecevit'in, "niyet ve sözler kadar, hatta daha çok uygulama, kararlılık ve tutarlılık" konularında bazı endişeleri mevcuttu...

CHP Genel Başkanı'nın MC başı adına yaptığı umut ışığı bir gün sonra söndü.

Çarşamba günü Başbakanlıkta, parlamentoda grubu olan siyasal parti ve grup temsilcileriyle yaptığı toplantıda Demirel, tam "Demirelce" bir sürpriz hazırladı, Türkiye'nin savunma sorunları ve Kıbrıs konusunun görüşüldüğü toplantıda ortaya hiç bir somut şey koymadı. Ecevit, toplantıda Demirel'e, "Amerikan ambargosu karşısında meydana gelen güvenlik boşluğunu kapatmak için hükümetinizin alternatifini nedir" diye sormuştu ve şu cevabı almıştı:

"Ambargonun alternatifi, ambargonun kaldırılmasıdır..."

Doğrusu mantık, "Bir yanına tokadı yersen öbür yanına çevir" diyen İncil buyruğu kadar plâşkin, "şapur şupur yarabbi şükür" diyecek kadar da, teslimiyetçiydi...

Basındaki sansür

Oysa Ecevit neler ummuştu?
YÜRÜYÜŞ - 12 Ağustos 1975 - 4

Demirel, Helsinki'den yurda döndüğü gün, İstanbul'daki basın toplantısında yaptığı konuşmada gerek "Amerikan ambargosu ve üsler" konusunda olsun, "rejim ve ideoloji ayrımı gözetmeksizin gerekse bölgedeki devletlerle dahayakın işbirliğini" öngören yeni bir politika çizilmesi gerektiği konusunda olsun Ecevit'e umutlar vermişti...

Ecevit ilk günlerin bu "umutlu ışığı" altında düzenlediği basın toplantısında, partisinin dış politika konularına ilişkin görüşlerini açıkladı. CHP Genel Başkanının az çok bilinen konular dışında, konuşmasındayeni unsurlar da vardı. Örneğin, Birleşik Amerika'nın Türkiye'ye yalnız silah ambargosu uygulamakla kalmayıp, ekonomik ambargo tezgahladığı önemli bir satır başıydı.

Ecevit'in bu konudaki sözleri basında pek itibar görmedi.

Aynı basın toplantısında, biraşane muhabiri Ecevit'e, komşularımızla saldırmazlık paktları imzalanması konusundaki düşüncelerini sordu. Ecevit'in bu soruya verdiği cevap şuydu:

"Bütün komşularımızla karşılıklı saldırmazlık paktları imzalamak hem savunma giderlerimizi azaltır, hem de ekonomimizi hızlandırır..."

Nedense basın bu sözlerin üstünde de durmadı. Hiç bir gazetede Ecevit'in bu cevabı yer almadı.

Oyun aslında geniş bir yüzeyde pek açık oynanıyordu. Büyük güdültü vekıyametlerden sonra, "Amerika'dan ne koparılsa kar" pazarlığını sürdürmek dış politikayı, kişilikli, bağımsız raydan mümkün olduğu kadar uzak tutmak...

Ecevit'e umut veren Demirel'in komşu ülkelerle ilişkiler konusunda söyledikleri ise tamamen yalan, kelimenin tam anlamıyla Amerika'ya çapkınca göz kırpmaktı...

Demirel'in ikinci kopyası

Bu konudaki samimiyetsizlik, Demirel'in ikinci kopyası: Saadetdin Bilgiç'in bir gazetecinin sorularına verdiği cevapla kean biçimde ortaya çıkıyordu.

Saadetdin Bilgiç, "Amerika ile ilişkilerin bu aşamasında Türkiye'nin bölgede yeni bir siyasal ve ekonomik statü oluşturma konusunda" fikirlerini soran bir gazeteciye, "Yani NATO'dan çıkışın Varşova paktına mı girelim? Amerika'ya bırakıp Rusya'ya mı yanaşalım" cevabını verdi. Hazret oturduğu yerden memnundu, kalkmağa niyeti yoktu...

Dünyanın bütün ülkeleriyle iyi ilişkiler güden, bağımsız, askeri blokları, bölge ve dünyada barışı güçlendirecek, anti-emperyalist üçüncü dünya ülkeleriyle iyi ilişkiler kuracak,

bütün komşu ülkelerle, bu arada Milli Kurtuluş Savaşı sonrasında olduğu gibi Sovyetler Birliği ile dostluğa dayana-cak bir dış politikanın, sadece emperyalizmle işbirlikçi asalak egemen sınıflara zarar getireceğini, Türkiye'ye ise onur ve güç vereceğini bilen burjuva politikacıları için daha başka bir sıkı düşünmek olanaksızdı...

Amerikancılığın çırpınıları açık açık gazetelerde yansıyor.

Türkiye'nin siyasal hayatına kaleminden çok "damat" kuşağıyla karışan bir başkası ise Türkiye-Amerika ilişkilerini pek platonik açıdan anlatmağa çalışıyordu. Buna göre, "Türk Amerikan ilişkileri 1946'da duygusal olarak başlamıştı..." Şöyle devam ediyordu:

"Missouri zirhlisinin gelmesinden itibaren Türkiye'de Amerikalı olmak bütün kapıları açan bir anahtardı. Bir Amerikalıya herkes elinden gelen kolaylığı yapmaktan gerçek bir zevk duyardı. Bugün bu ilişkilerin o devresi beklenecek duygusal şekilde sona ermişti..."

Demirel'inden kalem sahibine kadar haritada okunan buydu...

Sorun, gelip gelip "Milletçe oturup bir karar vermemize" dayanıyordu. Ecevit'ten istenen buydu, "Duygusal şekilde sona eren" Amerikan dostluğu "akilla" yerli yerine oturdu... Oysa, sadece Amerikancılık yeni mevziler arıyordu.

Kıbrısta hangi çözüm

Aslında CHP Genel Başkanı'nın Kıbrıs konusunda net bir çözüm taşıdığı kuşkuyla, Hatta bu konuda Cephe'den fazlaca ayrı düşünmediği bir gerçek. Bir başarısızlık halinde kendinden beklenese bile, basın toplantısında kendisine sorulan, "Üslerden ve silah-tan arınmış bağımsız bir Kıbrıs konusunda ne düşünüyorsunuz" şeklindeki bir soruya prensipte bazı yaklaşımlar kurabilirdi.

Ecevit'in tavizler konusunda Cephe'ye ilgi göstermemesini haklı kılabacak gerekçeler var. CHP Genel Başkanı'nın Kıbrıs'a çıkartma kararının verildiği günlerde, suskunluğa gömülmüş bir Demirel'i hatırlamaması mümkün değil. Bir başarısızlık halinde, "Lala Mustafa Paşa zamanından kalma, ecdad kanı ile sulanmış Kıbrıs'ın, solcular eliyle Yunanlılara kaptırıldığı" güdültüsünü koparmaya hazırlanan Demirel'i unutmaması güç.

Ancak aynı Demirel'den dış politikada geçtiğimiz hafta başında olduğu gibi "Olumlu iyi niyetler" beklemesi, günlük politikada ince bir tele okunmak taktiği değilse yanığının ta kend-

si...

İç politika ile dış politika arasındaki diyalektik ilişkiyi ve zorunlu bütünlüğü kavrayamayan sosyal demokrat muhalefetin tekdüze hususlardan biri de bu.

Faşizm Kol Geziyor

Seçim öncesi liste hesaplarıyla gözlerin karartıldığı bu günlerde Cephe gemi aziya aldı. Çalışanların üzerine olanca ağırlığını koyan Cephe hükümeti, devlet kadrolarını hızla faşist unsurlarla takviye ediyordu.

Bunakarşılık, demokratik görevlerini seçim hazırlığı hengamesinde askıya alan Sosyal Demokrat muhalefet geçtiğimiz haftayı da susarak geçirdi. 12 Mart sonrası hükümetlerde görev alan Selahattin Babüroğlu ve Hayri Mumcuoğlu sessiz sedasız CHP saflarına katıldılar.

Adalet Bakanlığı sırasında Devlet Güvenlik Mahkemeleri kanun tasarrısını hazırlayan ve meclislere sevkeden Hayri Mumcuoğlu, Genel Sekreter Deniz Baykal'ın, "İnşallah eski hatalarınızı tekrarlamazsınız" uyarısıyla ve bazı engelleri aşarak partiyeye kabul edildi.

Bilindiği gibi, CHP, bir zamanlar Devlet Güvenlik Mahkemeleri kanununun Anayasaya aykırı olduğunu savunmuş, zamanın Adalet Bakanı da CHP'nin bu görüşünü şiddetle eleştirmişti.

CHP Genel Merkezçileri için 12 Ekim seçimleri kadar, listelerin ilk sıralarına yerleşecek adaylar önem taşıyor. Genel Merkezçiler dışına kaptırılacak ilk sıralar, başka partilere kaptırılmakla eş anlamlı olacak gibi bir telaş var.

CHP bu görünümüyle MC'ye bir anlamda omuz vermiş durumda. Demok-rasi düşmanı MC'yi suçluluğuyla baş-başa bırakmak politik sözlükte başka anlam gelmiyor...

CHP'nin demokratik muhalefeti rafa kaldırmasının ürünü geçen Perşembe görüldü. Bugüne kadar "tezahürat"tan en çok nasibini alan CHP lideri, bu kez Devlet Güvenlik Mahkemesine girerken çevresine toplananlardan hiç de o eski ilgiyi görmedi.

MC'nin yitiriliğe girmesiyle bir "şok" geçirildiği biliniyor. "Süleyman-ı Saadetin kanlı bıcağı; imkan yok bir araya gelemezler" diyenler. Meclis postahanesi önünde iki hemşehrinin sarılıp öpüşüklerine tanık olmuştular.

Partinin, 12 Ekim senato ve milletvekilleri ara seçimleri için hazırlıkları demokratik muhalefeti unuttuğuna göre kaçınılmaz "şok"lar yaşanabilir.

Le Monde

Fransız LE MONDE gazetesi, YÜRÜYÜŞ'ün 14. sayısında okuduğunuz "Cami ve Hamam" başlıklı yazıyı "Dünyadan Yankılar" köşesinde yayınladı.

LE MONDE'un, Cumartesi günleri yayınlanan bu köşesi sosyalist ülkeler basını dahil dünyanın belli başlı gazetelerinde yayınlanmış ve ilginç yazılara yer verir.

YURUYUŞ

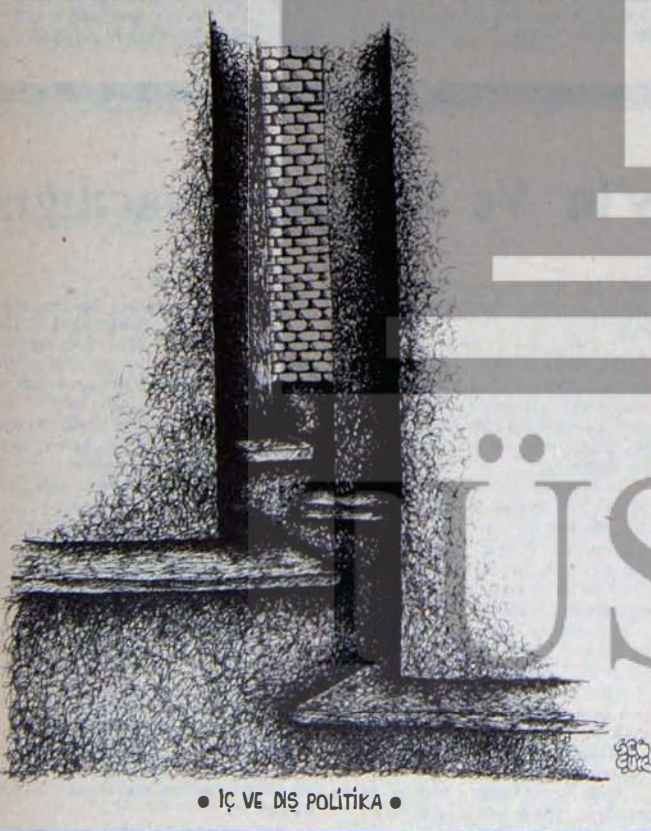
La mosquée et le hammam

L'hebdomadaire d'Ankara YURUYUŞ, proche du parti ouvrier de Turquie, révèle à ses lecteurs un grand projet de l'alle pure et dure du gouvernement, représentée par M. Erbakan, leader du Parti du salut national, pour combattre l'exode rural.

« La cause de cet exode, c'est qu'il n'y a pas assez de services sociaux aux villages pour qu'ils restent chez eux. D'où le projet de construire une mosquée et un hammam dans chacun des quarante mille villages turcs. Les paysans n'appréhendent pas plus le besoin d'aller en ville pour faire leur prière et procéder à leurs ablutions rituelles. Mais quelle genre de mosquée faudra-t-il construire? Doit-elle avoir une coupole? Peut-il y avoir une mosquée sans minaret? Y a-t-il des dimensions standards selon la grandeur du village? Un minaret dépourvu de haut-parleur fait-il l'affaire? »

« Pour le hammam, le problème est encore plus délicat. Le hammam sans eau restant encore à inventer, on ne pourra en construire que dans les villages bien arrosés. Ce n'est pas tout: comme notre peuple n'apprécie guère la douche froide au hammam, il faudra chauffer cette eau. Mais comment le faire puisqu'il y a pénurie de combustible, même de la simple bouse de vache? Faudra-t-il envisager les techniques modernes: le gaz, le gaz naturel, l'électricité, l'énergie nucléaire? On peut aussi envisager de faire construire les hammams par l'Etat et d'en confier l'exploitation au secteur privé... crédits à l'appui. Quel projet au moment où le déficit budgétaire atteint 18 milliards de livres?... »

LE MONDE'un yazıyı sunuşu şöyle:
"Ankara'da çıkan ve Türkiye İşçi Partisi'ne yakınlığıyla bilinen haftalık YÜRÜYÜŞ dergisi, hükümetin, MSP lideri Erbakan'ca temsil edilen kanadının büyük bir projesini açıkladı. Söz konusu proje, köyden kente göçle mücadeleyi amaçlıyor."

• İÇ VE DİŞ POLİTİKA •

Bir sıkıyönetim daha sona erdi

ERŞEN SANSAL

20 Temmuz 1974 Kıbrıs çıkartması nedeniyle ilân edilerek bir yıldan fazla bir zamandır uzatılan sıkıyönetimin, bir daha uzatılmaması ile, bir sıkıyönetim dönemi daha geride kalmış bulunmaktadır.

Anayasa'nın 124. maddesine göre, "savaş hali, savaş gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma olması veya vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren veya Anayasanın tanıdığı hür demokratik düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belirtilerin ortaya çıkması sebebiyle" sıkıyönetim ilân edilebilecektir.

1924 Anayasası'nda da, sıkıyönetim nedeni olarak başlıca savaş hali belirtiltikten başka, ayaklanma çıkması ve "vatan ve cumhuriyet aleyhinde kuvvetli ve fiili teşebbüsat vukuunu müeyyit kat'î emara"tan bahsediliyordu.

Sıkıyönetime anayasalarda yer verilmesinin başlıca iki nedeni vardır:

1. Sıkıyönetimi gerektirecek sebebin memleket için taşıdığı önem,
2. Sıkıyönetim rejimi ile sınırlandırılan hak ve özgürlüklerin anayasal güvencesinin korunması.

İşte bu ikinci neden, burjuva anayasalarında kendisini kabul ettirmiş olan demokratik bir ilkenin, "hukukun üstünlüğü" ve "hukuka bağlı devlet" ilkesinin bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Gerçekten de, sıkıyönetim, hukuk gereklerinden ve hukuk ilkelereinden soyutlanmış keyfi bir rejim değil; olağanüstü nedenlerle geçici bir süre için başvurulan bir yönetim biçimidir. Bu niteliği itibarıyla hukuka bağlı olmaktan azade değildir. Ancak uygulamada, bunun pek de öyle olmadığını görmekteyiz. Bu da, keyfi tutum ve davranışlar şeklinde olabildiği gibi, hukukun bir zorlamaya maruz bırakılması biçiminde de ortaya çıkmaktadır. Bunun şöyle örnekleri görülmüştür:

a. Sıkıyönetime daha 1924 Anayasası'nda yer verilmiş ve bunun bir kanunla düzenleneceği belirtilmiş iken, bu Kanun, yani 3832 sayılı Örfî İdare Kanunu, ancak 16 yıl sonra 1940'da çıkarılabilmektedir. Bu süre zarfında ise, sıkıyönetim gibi, temel hak ve özgürlükler açısından son derece önem taşıyan bir müessese, belli bir hukuk statüsünden uzak kalmıştır.

b. 26 Nisan 1971 tarihinde ilân edilen sıkıyönetim, 3832 sayılı Kanun'un yürürlükte bulunduğu bir sırada konulmuş; ancak sıkıyönetim, kendi "sebebi hikmet"ini değiştirerek anılan Kanun'u yürürlükten kaldırmış, yerine 15 Mayıs 1971 tarihinde yeni 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nu getirmiştir. Ne var ki, hukukun üstünlüğü ilkesinin kendisini koruyabildiği ölçüde buna karşı tepki görülmüş ve 1402 sayılı Kanun'un, demokratik hayat ve hukuk anlayışı açısından önemli sınırlar taşıyan bazı maddeleri, Türkiye İşçi Partisi'nin açtığı dava kabul edilerek iptal olunmuştur.

Dahası 1973'te çıkarılan bir kanunla, Sıkıyönetim Kanunu'nun başlıkları doldurulmuş ve yeni maddeler eklenmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının arkasından yeni bir kanun ile konu düzenlenirken, hukukun üstünlüğüne saygının esas olması gerekmesine rağmen; yeni Kanun'da da Anayasa'ya ve temel hak ve özgürlüklere aykırı bir çok maddelerin bulunduğunu görmekteyiz.

Sıkıyönetim, gerek 1924 Anayasası'nda, gerekse 1971 Anayasası'nda yer aldığı şekliyle, esas itibarıyla bir "savaş hali" yönetimidir. Ancak sıkıyönetimin bir savaş nedeniyle ilân edilmediği hallerde de savaş hali hükümleri uygulanmaktadır. Örneğin Sıkıyönetim Kanunu'nda, "sıkıyönetim komutanlığı nezdinde kurulan askeri mahkemelerde... Savaş hali hükümleri uygulanır" denilmektedir. Bu suretle uygulamada savaş hali ile savaş hali dışında sıkıyönetimi gerektirecek diğer nedenler ayırımı yapmanın hiç bir hukuki yarar ve anlamı kalmamaktadır.

Sıkıyönetimler gelip geçmekte, vadesi gelince kalkmaktadır. İnsanlarımız, ömürlüğünün bir kısmını sıkıyönetimli, bir kısmını sıkıyönetimsiz dönemlerde yaşamaktadırlar. Sıkıyönetimli dönemler, özgürlüklerin ve demokratik hayatın kısıtlandığı dönemlerdir. Sıkıyönetimin bulunmadığı dönemlerde ise, hak ve özgürlüklerin tam ve eksiksiz olarak kullanılması asıldır. Ancak durum bu olmadığı görülmektedir. Örneğin bugün, 1971 sıkıyönetiminin kalkmış olmasına ve Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı bulunmasına rağmen bir "sıkıyönetimsiz sıkıyönetim mahkemesi" göreve devam etmektedir. Gene zaman zaman çıkarılan bazı kanunlarla, bu kısıtlamaların devamlı bir şekilde sürdürüldüğü, yani bir anlamda devamlı bir sıkıyönetim getirildiği görülmektedir. Örneğin Takrirî Sükûn Kanunu, Milli Müdafao Mükellefiyeti Kanunu, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu gibi. Bu kanunların bazıları sıkıyönetim devam etmekte iken çıkarılmış, bir sıkıyönetim döneminin kuralları ve düzenlemeleri bu kanunlara yansıtılarak, sıkıyönetimin yerleşik bir hale getirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

20 Temmuz 1974 Kıbrıs harekâtı nedeniyle ilân edilmiş olan sıkıyönetim, daha bir önceki sıkıyönetim kalkmadan gelmişti. 26 Nisan 1971 tarihinde ilân edilmiş olan sıkıyönetim, peyderpey ve nihayet 26 Eylül 1973'te kalkmıştı, ama sıkıyönetim görevleri eldeki işler için de olsa devam ediyordu. Bu peşpeşe birbirini izleyen iki sıkıyönetim, içişleri girişi ve 1974 sıkıyönetimi kısa bir süre sonra, bu bakımdan 1971 tarihli sıkıyönetimin bir uzantısı haline dönüşüyordu. Nitekim son bir yılda, sıkıyönetim mahkemelerinde bakılan davalar, Kıbrıs meselesi ile ilgili davalar değil, bir önceki sıkıyönetim döneminin dava çeşitlerini andıran davalar oluyordu. Bu yüzden ileride gelmektedir: Türkiye'de gelmiş geçmiş sıkıyönetimlerin hemen hemen hepsi de, aynı niteliği ve aynı amacı taşımıştır. Kubilây olayı nedeniyle 1 Ocak 1931'de ilân edilen sıkıyönetim gibi, pek az bir iki istisna dışında hemen bütün sıkıyönetimler, memlekette egemen olan sınıfların insiyatifiinde olmuştur. Bu nedenle gerek uygulama alanı, gerekse amaç bakımından hep aynı karakteri taşımışlardır. Örneğin Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesi, sıkıyönetimleri besleyen tükenmez bir kaynak yapılmıştır. İşçi sınıfı üzerindeki baskının yanı sıra, meselâ 1941 yılında ilân edilen sıkıyönetimde olduğu gibi, 141. ve 142. maddeler en çok kullanılan mazleme almıştır. Keza 1946 ve 1971 yıllarında ilân edilen sıkıyönetim dönemlerinde de, sosyalist partiler, sendikalar, dernekler kapatılmıştır. Bunun ne kadar kamufle edilmiş olursa olsun, işçi sınıfına yönelik olduğu, ortadaki sonuçlarla bellidir. Bu arada sıkıyönetimler içinde vurgulanan 141. maddede, bunlardan güç alıp beslenerek bugünkü haline erişmiştir.

1973 sonlarına kadar 141. maddenin sıkıyönetim dönemleri dışında bir uygulaması olmuş, o da beraetle sonuçlanmıştır. Ancak, artık sıkıyönetimler ileriyetikçe zayıflayan bir miras bırakmamaktadırlar. Bunu da herhalde gelecek günler göz terecektir.

sinop

Amerikan radar üssündeki grevdeydik

Savaş-İş Sendikasının Sinop'ta Amerikan Üslerindeki grevinin öyküsünü, YÜRÜYÜŞ, Sendika başkanı'ndan ve işçilerden öğrendi.

Başta Savaş-İş Sendikası, yönetici ve üyeleri ve yanlarında öğretmeni, öğrencisi, köylüsüyle bütün Sinop halkı işçilerin mücadelesinin yanında yerini almıştı. Sendika başkanı Selahattin Gökdağ şöyle diyordu: "Bizim grev fanumuz halktır. Şu ana kadar sendika olarak bir kuruş harcamadık. Yemeklerimizi halk getiriyor. Civar köylerden bile gelenler var. Örneğin, Amerikalılar bizim hürriyetimizi kısıtlıyorsunuz dediler. Onlara gidebilirsiniz dedik, bu sefer bizi götürün dediler. Grevdeyiz dedik. Böyle iş olmaz dediler. Yürüyerek gidiyoruz dedik. Korkuyorsunuz dediler. Polis de sizle yürüsün dedik, yeterli bulmadılar. Ağrıdan taksit çöğürün dedik, gelmiyor dediler. Burada gelmiyor cevabı şoförlerin grevi desteklemeleri anlamındaydı."

Başta Amerikan Boeing Şirketi var işveren olarak ve onun hemen yanında Türk-İş'e bağlı Harb-İş sendikası'nın yöneticileri sermaye cephesinde yerini almıştı. Harb-İş, Genel Başkanı Kenan Durukan (CHP Sakarya Milletvekili) 2. Başkan da Çetin Sayak. Son kongrede Durukan'a beş parayla yokken arabasını, evini vs. neyle aldığı sorulmuştu. İki kofadora, kongrede yüzde yüz kaybedecek gözyle bakılırken, işveren temsilcisi durumunda bulunan Yüksel Enginsoy durumun hiçde öyle olmayacağını söylemişti. "Bu yöneticiler birbirlerinden kopmazlar. Biri giderse öbürünün işi yürümez. Eğer Kenan Durukan kazanırsa Çetin de kazanacaktır ve kaybetmeleri söz konusu olamaz" demiş ve ikisi de seçimleri kazanmışlardı.

İşte, Savaş-İş Sendikası yöneticilerinden Cemal Çakır'da, bugünkü gre-

vin sorumluluğunun % 80 Halil Tunç ve Kenan Durukan'ın olduğunu söylüyordu.

İşçilerden Niyazi durumu şöyle açıkladı: "Boeing şirketi diğer işyerlerine tanıdığı hakları bizlere vermedi. Amaçları Savaş-İş'i çöktürmekti. Harb-İş ile işbirliği halinde. Böylece Kenan Durukan'ın da patronların adamı olduğu ortaya çıktı."

Selahattin Gökdağ, biraz eskiye giderek şöyle diyordu. "Harb-İş sendikası'nın elinde Adana Karamürsel, Diyarbakır, İstanbul, Ankara, İzmir üsleri var. Bu sendika 1969'a kadar 15-20 kuruş arasında ücret artışları için sözleşmelere imza atardı. İlk defa 1969 yılında Sinop Radar Üssünde Savaş-İş Sendikası Toplu İş Sözleşmesi yaptı ve 115 kuruş zam aldı. Patron sendikacılığına karşı mücadele, buüne kadar yeni boyutlara ulaşmıştı."

BOEİNG ŞİRKETİ

Boeing şirketi Türkiye'de birçok işyerinde toplu sözleşmelerde yetki sahibi. Şirketin yetki sahibi olduğu onay işyerleri şunlar: Adana-İncirlik, Diyarbakır-Pirincik, Karamürsel, İzmir-Merkez, İstanbul-Çakmaklı, Ankara-Balgat Amerikan Üs ve tesisleri. Boeing'in yetki sahibi olduğu küçük işyerleri de şunlar: İskir-Yamanlar, Gemlik-Şahintepe, Malatya-Karahan gedigi, Gölcük, Adana-Yumurtalık, Erzurum, Balıkesir.

VE KENAN DURUKAN

İşçilerin ağızlarından düşürmedikleri Kenan Durukan ise, CHP'nin, defteri pek temiz olmayan milletvekillerinden biri. Kendisinin, bazı "haberler" örgütlerinde ek görev sahibi olduğu yaygın bir söylenti. Türk-İş'e bağlılık yemini eden 7 sendikadan biri olan Harb-İş'in başkanı. Herhalde bu "mümtaz" nitelikle-

ri kendisinin CHP Sinop listesinin ikinci sırasına paraşütle inmesini sağlamış. Kenan Durukan hakkındaki en "duru" bilgiyi, yine bir CHP milletvekili'nin Ecevit'e çektiği, fakat nedense CHP Genel Başkanı'na ulaşmayan bir telgrafta okumak mümkün.

ELT
Sayın Bülent Ecevit
C. H. P. Genel Başkanı
ANKARA

Sinop Radar Üssünde çalışan Türk işçilerinin mensup olduğu Savaş-İş Sendikası 30 Temmuz 975 gününden itibaren greve başlamış olup haklı grev kanuni şekilde devam etmektedir. İşçilerimizin haklı taleplerinin Amerikalı işverenlerce kabul edilmemesi için malesef Türk-İş genel başkanı Halil Tunç ile aynı zamanda partimizin milletvekili olan Harp-İş genel başkanı Kenan Durukan Amerikalı işverenler ile birlikte hareket etmektedir, işçiden yana Cumhuriyet Halk Partisi'ne mensup bir milletvekilinin işçi haklarına karşı Amerikalı işverenle birlik olması işçilerimiz tüm Sinopluları derin üzüntüye sevk ettiğini belirtir, ilginizi saygılarımla arz ederim.

Boeing bir daha buhranımız olmasın,
grevi düşürsün yurtdışı
durumda saygılarımla sunarım.
İşçilerimiz çok gürültü
konusu, arkadaşlarımızla birlikte

Genel Başkanı r. hermanen almada
birçok savcıya parayla kanlı teri,
bayraklar getirip diğer işçilerin,
sancının abusuyla yasadışı işi eni,
ortak etmek için harekete geçmiştir.

Genel Başkanı r. hermanen almada
birçok savcıya parayla kanlı teri,
bayraklar getirip diğer işçilerin,
sancının abusuyla yasadışı işi eni,
ortak etmek için harekete geçmiştir.

Boeing bir daha buhranımız olmasın,
grevi düşürsün yurtdışı
durumda saygılarımla sunarım.
İşçilerimiz çok gürültü
konusu, arkadaşlarımızla birlikte

Kemal ÖNER

Ve işçiler direnişe geçtiler. Mollerleri son derece yüksekti. Civar ilçelerden gelen folklor ve eğlence ekipleri de halkın dayanışmasını gösteriyordu. Bu arada sermaye çevreleri ve uçakları yöneticiler devamlı provokasyon yaratmaya çalıştılar. Örneğin 5 Ağustos gecesi bir

Sinop Milletvekili
Yalçın Oğuz

Sendikanın ilk teklifi şuydu: İlk 5 liraya 5 lira zam (saat ücreti olarak) üstüne % 100, yani 10 liraya 10 lira. Sosyal haklar olarak da istenenler: 100 TL Çocuk yardımı, 1000 TL yatacağı yardımı, 250-500-750-1000 TL tahsil yardımı, 1000 TL giyecek (sivil) yardımı.

İşverenin teklifi ise şöyle: 5 liraya 1 lira gerisine % 10 sosyal haklar olarak sadece 10 TL yemek ve 75 TL çocuk yardımı.

Harb-İş 29 Mayıs'ta işkolunda yetkili olduğu için 5 liraya, 2,5 liradan toplu sözleşmesini imzaladı. Daha sonra üslerin kritik durumu ve Ambargo nedeni ile Savaş-İş sendikası bu teklifi kabul etti. Fakat işveren, işten çıkarmalara başvurabilmek için 3 ay ertelemek istedi. Harb-İş sendikası, bu haklar Savaş-İş'e verilirse greve gideriz diyerek bir de tehdit savurdu. Savaş-İş'in üyesi 330, Harb-İş'in 20-30.

Türk şoförünüdaresindeki bir araba içinde Amerikan pilotları olarak son hızla grev gözcülerinin üzerine geldi. İşçiler ölümünden kılpayı kurtuldular.

Üs'de, yasa gereği greve katılma hakkı olmayan işçiler de vardı. Bunlar itfaiyede veya bir takım teknik (!) işlerde çalışıyorlardı. Yirmişer kişilik 3 vardiya toplam 60 işçi greve katıldılar.

Bunlardan Gümrük İrtibat uzmanı Coşkun şöyle dedi: "Biz greve katılmıyoruz. 6 aydan, işten çıkartılmaya kadar cezası var. Bu önceden tasarlanıp çeşitli grevleri kırabilmek için yasalara konmuş. Bu durum grevin etkinliğini yitirmesine sebep oluyor. Çok saçma. Yani düpedüz bizi grev kırıcılığına zorluyorlar."

Türkiye'deki sendikalar ve mücadeleleri konusunda da Bağımsız Savaş-İş Başkanı Selahattin Gökdağ şunları söyledi:

"Türkiye'deki sendikaların % 80'i sendika ağası. Sendikacılık namusla bağ-

Genel-İş Kongresi Türk-İş'in Ve Sarı Sendikacılığın

3. 8. 1975 günü Ankara'da yapılan olağanüstü Genel Kurul'da Genel-İş, Türk İş'ten ayrılma kararı aldı. Böylece hızla çökme sürecine giren Türk-İş'ten bir sendika daha koptu.

Genel Kurul çalışmaları, Belediye Bandosu'nun İstiklal Marşı'nı çalmasıyla başladı: ardından alınan "Samanyolu" şarkısından sonra Genel-İş Sendikası Başkanı Abdullah Bağtürk konuştu:

"İşte bugün, bu sendikanın İcra Kurulu olarak, Merkez Yönetim Kurulu olarak ve örgüt olarak kendi bünyemizde, kendi işkolumuzda ellerimizi birleştirip gücümüzü tek bir yumruk haline getirirken, diyoruz ki, üst işçi kuruluşumuz olan, 1962'den beri yıldın büyük bölümünü sırtımızda taşıdığımız, umut bağlayıp kavgasını kavgası bildiğimiz Konfederasyondan çekilelim.

Diyoruz ki, bu Konfederasyon yönetimini ele geçirmiş Bay Halil Tunç ve takimini, işçi sınıfına ihanet çizgisinde kaderleriyle başbaşa bırakalım.

Göreceksiniz ki, aramızdan Türk-İş'le ilişkili bir şato gibi çıkmaktadır. Bent çökecek, ardında toplanan emeğin güçlü işçi sınıfının tarihsel akışı içinde YÜRÜYÜŞ - 12 Ağustos 1975 - 6

yerini ve yolunu bulacaktır."

Divanın seçiminden sonra konuşlar söz aldı. En ilginç AP senatörü Sabri Tığlı'nın konuşmasıydı. TBMM'de bankaların devletleştirilmesini isteyen önerinin sahibi Tığlı, Emeğin Kavgasının haklı ve güçlü olduğunu söyledi:

"Bugün, bir yandan çalışanlar, öbür yandan çalışmayanlar var. Çalışmayanlar, çalışanların cebinden alır, kendi cebine koyar. Buna karşı çıkmak devrimcilerdir."

Diğer konuşmacılardan DİSK başkan vekilleri Rıza Güven ve Mehmet Kılınç, Türkiye işçi hareketinin birleşmesi ve güçlenmesi gerektiğini savundular. 12 Mart döneminde sonra, faşizm karşı durabilmek için devrimci sendikaların DİSK'e katılması gerektiğine değindiler.

ÇAMURLU SU

Gündemin 3. maddesinde Olağanüstü Genel Kurul nedeni olan 60 şube temsilcisinin önergesi tartışıldı. Konuşan delegeler, Türk-İş'in ihanetini artık daha fazla ortak olunamayacağını savundular. Delegelerden Batman Şube Başkanı Meh-

met Koda, doğuda çalışan işçilerin güç şartlarda yaşama kavgası verdiğini anlattı:

"Biz eskil ekmek yeriz. Çamurlu su içeriz. Kandille aydınlanırsınız. Çocuklarımız okuyamaz. " Ardından doğuda yenen ekmeği, bir şişe çamurlu suyu, ve kandilli delegelere gösterdi. "Yetsin artık. Bizi horlayanlarla ortak Türk-İş'ten ayrılalım!"

Bu konuşma üzerine AP Milletvekilleri ve Genel-İş Merkez Yönetim Kurulu üyesi İhsaevlin Özdemir söz aldı. Özdemir, Merkez Yönetim Kurulunun ayrılma kararında imzası olmadığını ileri sürdü ve Genel Kurul havasını eleştiren bir üslupla Mehmet Koda'yı suçladı:

"TC hükümetlerine hakaret edilemez. Bu kürsüde hükümet suçlandı. " Bu sırada Divan, Özdemir'in Merkez Yönetim Kurulu kararında imzası olduğunu saptadı ve konuşmacıyı Divanı aldattığı için kinayarak susturdu.

Delegelerin konuşmasından sonra Türk-İş mali sekreteri söz aldı:

"Çok heyecanlıyım. Türk-İş'ten ayrılmayın. Ailede bile kavgınklar olur. Kavgınkları unutun."

ÖNERGE

Ve son sözlü Abdullah Bağtürk aldı: "Türk-İş'i bölen Halil Tunç'tur. Bir milyon üyemiz var diyen Tunç'tur. Ama 430 bin üyeleri vardır. Türk-İş'in dışındaki bir milyon işçiyi karşı çıkımlarla biz bir çatıda kalamayız."

Genel-İş Sendikasının 60 şube başkanının imzasını taşıyan ve aynen karar olarak alınan önerge şöyledir:

"İşçi sınıfının ancak birleşerek güçleneceği ilkesini bir kama koyup tek kasa, tek örgüt ve tek güç olma yolunda olumlu hiçbir girişimde bulunmaması, işçi sınıfının sınıfsal bilincini geliştirmek için en etkili ve güçlü çaba göstermemesi,

Ülkemizde karma ekonomi kılıfı altında yürürlükte bulunan emperyalist ve kapitalist sömürdüzenine karşı işçi sınıfına düşen tarihl görevden kaçması,

Siyasi partiler karşısında eşde taraf sızık gerekçesiyle işçi sınıfı yararları için kesin ve açık bir terchtten sürekli olarak kaçınması ve işçi sınıfını siyasal partilerin oyunları karşısında boşlukta bırakması,

İşçi sınıfının bitünleşmesi korkusu

lar, namusla biter.

İşçi sınıfının bir mücadelesi vardır. Bu inkâr edilemez. İşçinin yalnız ekonomik ve sosyal durumunu düşüncük, işçiye sınıf bilincini vermemek, sarı sendikacılığın to kendisidir. İşçi kendi mücadelesini öğrenmek zorundadır. Ona siyasi bilince vermek zorunludur. İşçi siyasetin hiçbir zaman dışında kalamaz.

Sendikaların "S" harfiyle siyaset başlar.

İş kanunu ve Sendikalar kanunu bizim anlayışımıza göre işçiden yana değildir. Tetkik edildiğinde açıkça görülür. Aslında tetkike de gerek yok. Çünkü kanunu yazan kim? Herhalde işçi değil."

Gökdağ'ın Referandum konusunda söyledikleri özette şöyle: "İşçi istediği tarafı seçime bulmalıdır. Sohtekârlığa son verilmelidir. Referandum işçinin doğal hakkıdır."

Grevin ne öğrettiği sorusuna da işçiler şöyle cevaplar verdiler.

- Grev, bize aslında almamız gereken ücretin çokdaha fazla olduğunu ve şimdiye kadar çok para veriyoruz diye bizi kandırdıklarını öğretti.

- Amerikalıdan bize dost olamaz bunu öğrendik.

- İki Türk sendikasını birbirine düşürdüklerini gördük.

- CHP milletvekili Kenan Durukan aslında patronların adamıymış bunu öğrendik.

Amerikan üsleri konusunda da işçi İbrahim Taşlum şöyle cevap verdi: "Ortak savunma tesisi diye bir şey yoktur. Bizi kandırıyorlar. Şimdiye kadar buralara bir Türk Subayı bile girememiştir. Alınan bilgiler doğrudan doğruya Amerika'ya iletilmektedir? Bunlar sadece Amerikan üsleridir.

İflasını Kanıtladı

sonucu üst kuruluş olarak bünyesinde aynı şekilde birden çok sendikaya yer vermesi ve bu türlü bölücülükleri körüklemesi.

İşçi sınıfının en büyük geçerli silahı olan ve ancak çok dikkatli bir biçimde kullanılması gerek genel grev silahını İzmir'deki yerel uygulaması sırasında dejenere etmesi ve amaçlarından sapması, genel grev iktidarı için kullanıp bir bir silah haline getirmesi.

Üst düzeyde bir işçiler örgütü olduğu iddiasına rağmen, sermaye ve çıkar çevreleri ile içli dışlılığı sürdürüp bunların siyasal iktidarıyla işbirliği yapması.

Ülkedeki faşizan uygulamalara karşı sesini yükseltmemesi ve hatta bu tür uygulamalara yeşil ışık yakması.

Bütün bunların son örnekleri olarak da:

- Türk-İş'in MÇ iktidarıyla işbirliği ne getirip işkolları Yönetmeliğinde değişiklik yaptırarak Genel-İş'i dörde bölmek ve yapılan bütçe değişikliği yargı organlarından yediği şamarla geriye çevrilmesine rağmen hayasızca bunda ısrar etmesi.

- Eğitim Genel Sekreteri olan Kaya

Son kararlardan sonra buralarda hiçbir değişiklik olmamıştır. Herşey aynı eskisi gibi cereyan etmektedir."

G-ne sendika mücadeleleri ile ilgili bir soruya sendika yöneticilerinden Cemal Coşkun şöyle cevap verdi: "İş kanunlarının işçi çoğunluğu olan sendikalarla beraber hazırlanması gerekir."

Komisyonlara DİSK katılmalıdır. Ona hiç sorulmuyor. Biz DİSK'i destekleriz.

Aynı zamanda işçilerin meclise kadar girip haklarını savunması gerekir. İşçinin hakkını kendi yetiştirdiği işçiler savunur. Zenginler, paşalar bunu yapamazlar."

Peki ya Halil Tunç? "Halil Tunç ilk zamanlarda iyiydi. Sonra patronlara satıldı. Bazen bir iki parlıyorsa da bunlar sadece göz boyamak ve işçiyi aldatmak içindir. Biz de 1971'e kadar Genel-İş'te idik. Sonra ayrıldık."

Sendikayeticileri, sendikaoyelenlerinde uydukları ilkeler için şöyle diyorlar:

"Bütün hareketler işçiyle beraber yapılır. Teklifler anında işçiye duyurulur. Sözleşme şartları işçiyle beraber hazırlanır. Kapalı kapılar arkasında işçiyi aykırı pazarlık yapılamaz."

Bunun neticesinde tüm işçiler sendikamızda bütünleştiği gibi çevre halkı da bize destek oluyor" diyor Selahattin Gökdağ.

Gökdağ, anti-emperyalist nitelikteki bu direnişin önemini şöyle belirtti: "Bu mücadele sadece buranın değil, bütün askeri işyerlerindeki işçilerin mücadelesidir." Çünkü bu grev, bu işkolundaki ilk grevdi.

ankara

Siteler Aygersan' da direniş

Yıllarca hiçbir sendikadan giremediği, 4-5 yaşındaki çocuklardan tutun da yaşlılara kadar bütün işçilerin en ağır biçimde çalıştırıldığı, iligine kadar sömürüldüğü Ankara Siteler sanayi bölgesinde bugün grevler, direnişler ard arda patlak veriyor. Ulusay Mobilya işçilerinin attığı kıvılcımbir anda her tarafı kapladı. İşçiler, sarı sendikaları ellerinin tersiyle iterek akin akin DİSK çatısı altında kenetleniyor. Patronlar da tabii, bu bilinçlenmeyi durdurmak için kanunsuz yollara başvurmadan çekinmiyorlar. İşte Aygersan olayı.

Traktör parçalarının yapıldığı 40 kişilik işyerinde 32 işçinin işine DİSK Maden-İş sendikasına girdikleri için 30 Temmuz'da son verildi. Olayların başlangıcını temsilci Ahmet Kurt şöyle anlatıyor:

"30 Temmuz'da işe başladığımda Ticaret Müdürü Yılmaz Batıralp ve İmalat Müdürü Ertan Tezer beni arabalarına bindirerek şehir dışına çıkardılar. İşçilere önderlik etmeye devam edersem beni öldüreceklerini söyleyerek Ertan Tezer tabancayı olnıma dayadı. İşçileri sendikadan çıkartmamı, ayrıca sendikali işçilerin listesini vermemi istedi. Beni kutlamayınca bu işi bırakmaz isem peşime 4-5 azıllı adam tokacaklarını söylediler. Bu para etmeyince, çalıştığım ücretleri de, tazminatı da vermeyip, beni geri geri fabrikaya götürüp, malları teslim aldıktan sonra sille tokat işten attılar."

Mehmet Şahin devam ediyor:

"Patron, Ahmet Kurt'un işine son verdikten sonra bütün işçilere yöneldi. Saat 12.30'da otelyenin ortasına geçerek işbaşı yapmak üzere gelen bizlere dönüp "sendikalılar bir tarafa, sendikasızlar bir tarafa geçinler" dedi. Biz 32 kişi bir tarafa ayrıldık. Patron, "size sendika bakışın, defolun" diyerek bizi kovdu. Çalışmakta ısrar ettik ama, polis tehdidiyle bizleri zorla dışarı attı."

Bu kanunsuz lokavttan sonra işçiler yetkili makamlara başvurular, diğer yandan da düzenli olarak işyerine gelecek kapıda beklemeye devam ettiler. Patron işçileri işkırıyordu, olay çıkartmak istiyor, polise yalan ihbarlar yaparak işçileri karakala götürüp yıldırmak istiyordu. Önde gelen işçilere para teklif ediyor, direnişçilere de "bunlar sizi sattı, peşlerinden gitmeyin" diyordu. Fakat bugüne kadar hiçbir yöntem işçilerin birliğini bozamadı.

Aynı başında işçilerin ücretleri ödenmedi. Bölge Çalışma'dan gelen müfettiş de patron lehine rapor verince du-

rumun yeniden araştırılmasını isteyen 32 işçi 5 Temmuz'da topluca Bölge Çalışma'ya gidip Müdürün odasına daluştul-r.

Mükremin Kütükcü:

"Bölge Çalışma Müdürlüğü önce bizi başından atmak istedi. Hakkımızı aramak için gittiğimiz halde, "sizin yaptığınız iş kanunsuzdur" dediler. Biz sadece ücretimizi istedik, çalışmak istediğimizi söyledik, ama bizim karşımıza kanunu çıkardılar. Biz bugüne kadar kanunun ve devlet dairelerinin hakkımızı koruduğunu zannederdik. Orada, devletin de, kanunların da kadamaların olduğunu, bize hiçbir fayda sağlamadığını anladık. Biz direndik. Çünkü haklı olduğumuz inaniyorduk. Polis çağırıldılar, dışarıya atıldık. Kendi paramızla yaştığımız makamlar, polis, bize karşı kullanıldı."

İşçilerin bu eylemi etkisini gösterdi. Sorumluluktan göstermelik biçimde olsa bile kurtulmak isteyen Bölge Çalışma Müdürlüğü, işyerine tekrardan müfettiş gönderdi.

Mehmet Tuncer: "Müfettiş patronun yanında ifademizi olmaya kalktı ve ilk sözü -sanki görevliyim gibi- "neden DİSK'den ayrılıp Türk-İş'e geçmiyorsunuz?" oldu. Biz hem bu ifade alışı, hem de sorulara itiraz ettik. Gerçek sendikamızın bilincine vardık, dedik ve çekip gitti."

7/8/975 günü saat 9.30'da polis 6 işçiyi patronun ihbarı üzerine karakala götürerek 5 saat gerekçesiz nezarete alıyordu.

Ahmet Kurt: "sebebini bilmeden, bir tek patronun sözü üzerine polisler bizi yakaladılar. Arkadaşlarımızın baskısı sonunda bırakmak zorunda kalmışa da, "hiç bir şey elde edemeyeceksiniz, sakin işyerine gitmeyin dediler. O zaman anladım ki, bu dünyada işçinin dostu yine işçidir. Parababaları bütün kışkaları tutmuşlar."

Kerim Sağlam: "15 yaşındayım. Askerliğini yapmış iki patron uşağını dövdüm iddiasıyla polis beni götürdü. Gerçekleri şimdi daha iyi görüyorum."

Necdet Sayılğan: "İşçiyiz güçlüyüz; direnişimiz yüzyılda sürse patronu yeneceğiz. Birliğimize güvenimiz sonsuzdur."

Mehmet Şahin: tüm işçi sınıfına şöyle sesleniyor: İşçi arkadaşlar, haklı olduğumuz halde polislerle kanunla karşımıza çıktılar. Haklarımızı vermiyorlar. Biz anladık ki işçilerin kurtuluşu birleşmelerinden geçer. Birleşelim, sermayedarları yenelim. Bizim gerçek mücadelemiz kendi kanunumuz yapma kavgasıdır. Bilin ki birleşmede çok iş var."

Sıkı fıkı yön

Sıkıyönetim nedir?

Bir yılı aşkın bir süredir yürürlükte bulunan sıkıyönetim kalktı. Bu bir yılın ardında neler kaldı? İşçiler, köylüler, aydınlar, öğrenciler, öğretmenler, tüm ilericiler, yurtseverler, bu dönemde nelere tanık oldular? Bu noktalarda kısa bir değerlendirmeye geçmeden önce sıkıyönetimin ne olduğuna değinmek gerekiyor.

Sıkıyönetim, özelle bir "olağanüstü yönetim biçimi" olarak tanımlanır. Olağan sayılan yönetimde yürürlükte olan özgürlüklerin sınırlandırılması yoda durdurulması sıkıyönetimin belirleyici özelliğidir.

Sıkıyönetim, keyfi yönetim değildir. Türkiye'deki uygulama bu yönde olsa bile, keyfi yönetim olmaması gerekir. 1924 Anayasası sıkıyönetim ilanı için Hükümete geniş takdir yetkileri tanıyordu. 1961 Anayasası ise sıkıyönetim ilân edilebilecek durumları şöyle sıralıyordu: savaş hali, savaş gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma olması, yoda vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması. Sıkıyönetim altında yapılan 1971 Anayasa değişikliği "yaygın şiddet hareketleri"ni de bu nedenler arasında soktu. Böylece devletin normal güvenlik kuvvetlerince önlenmesi gereken "şiddet hareketleri" de sıkıyönetim ilân edilmesi için gerekçe, bahane olarak kullanılabiliyordu.

Olağanüstü yetkiler

Kıbrıs olayları dolayısıyla 11 ilde ilân edilen sıkıyönetim gerçekte tüm yurt düzeyinde, hattâ yurt dışındaki TC yurttaşları üzerinde de uygulandı. 1924 Anayasası sıkıyönetimle sınırlandırılacak özgürlükleri tek tek saydığı halde (kişi ve konut dokunulmazlığı, basın, gönderişme, dernek, ortaklık), 1402 sayılı yasa gereğince ülkedeki iç güvenlik görevleri ve yetkileri askeri makamlara geçmektedir. Buyusa, tüm kolluk kuvvetlerini, bütün örgütü ile sıkıyönetim komutanlığının emrine vermektedir. Sıkıyönetim'in Milli İstihbarat Teşkilatı ile işbirliği içinde çalıştığını da belirten yasa böylece yurttaşları uyardı: sıkıyönetim devrine getirmektedir. Sıkıyönetimin, yalnızca ilân edildiği illerde değil gerçekte tüm ülkede yürürlükte olduğunu bilmesi bakımından bu noktalar çok önemlidir.

Tarihimizden

Sıkıyönetim, baskıcı iktidarların işine son ker-

tede iyi gelen bir yöntem olduğundan Türkiye'deki sermaye iktidarları bu yönteme sık sık başvururlar. Özel baskı aracı olarak sıkıyönetim ilk kez 1925'te uygulandı. Menemen olayları dolayısıyla 1930'da ikinci kez ilân edildi. 1940 Kasımındaki sıkıyönetim, altı ay süreli uza-tımlarla tam 7 yıl yürürlükte kaldı. Dönemin DP iktidarının kendisi tertibi alan 6-7 Eylül 1955 olaylarını bile sıkıyönetim uygulamaları izledi. 28-29 Nisan gençlik olaylarını bahane eden Menderes iktidarının ilân ettiği sıkıyönetimden sonraki dönemde ilk anti-demokratik sıkıyönetim uygulaması 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi

ile görülüyor. TİP'in siyasal, DİSK'in sendikal düzeyde başını çektiği işçi sınıfı hareketi uç ay süren bu sıkıyönetimle sindirilmek istendi.

12 Mart sonrası ilân edilen sıkıyönetimin gerekçesi ise "Memleketimizde uzun süreden beri gözlemlenen çıkarıcı çevrelerin tutumu ile anarşik nitelikteki eylem ve davranışlar" olarak gösteriliyordu. Daha sonraki uygulamalar da açıkça gösterdi ki, sıkıyönetimin sözü geçen "çıkarıcı çevreler"le öyle pek alıp veremediği yaktı; tam tersine bütün varoluş nedeni bu çevrelerin çıkarlarına hizmet etmekte. Dönemin işkenceci başlıca ile fetvacılarının bugün o "çıkarıcı çevreler"le ne denli iç-içe olduğunu görmek bu bakımdan hiç de şaşırtıcı değil. Hatta bu "çıkarıcı çevreler"e tercüman olan bir İstanbul gazetesinde Türlü Paşa'ya MC'nin aday olması önerisi yapıldı. Yazara göre "MHP Faik Paşa için hem gönüllü hem kollarını açmıştı". "Çıkarıcı çevreler" ise kesenin ağzını açmakla yetiniyordu...

20 Temmuz 1974'te "savaş gerektirecek durumun başgöstermesi nedeniyle" ilân edilen ve 5 Ağustos'ta sona eren sıkıyönetim, hukuk açısından, burada Anayasa açısından ele almayacağız. Biz burada, bazı örneklerle sıkıyönetim altında geçen son bir yılın kısa bir değerlendirmesini yapacağız.

Sermayenin yanında

Türkiye'de bugüne kadarki iktidarlar, ister sıkıyönetimli ister sıkıyönetimsiz olsun, hep sermayeden yana iktidarlar oldu. Bu sıkıyönetimin de sermayeden yana olması olağan. Ne var ki sermayenin şirretleşmesine gene de dikkati çekmek gerekiyor. Sıkıyönetim bildirilerinde temcit pilavı gibi ileri sürülen "ideolojik nedenler" in altında, hepbusemaye çevrelerinin çıkarlarını savunma kaygısı yatıyor. Bu kaygıyı en açık biçimde dile getiren de eski Genel Kurmay Başkanı Tağmaç oldu. İşçi taleplerini sermayenin verebilecekleri karşısında "aşırı" bulan general böylece sıkıyönetimin özünü açıklamış oluyordu.

Sıkıyönetim dönemlerinde lakavı sayısındaki artış da dikkate değer. "Esef verici" bu lakavtlardan biri, uç ay kadar önce ORKO'nun Üsküdar satış mağazasında yer aldı. 65 işçinin işine son verildi. Sosyal İş'in 18 Temmuz'da başlattığı grev sıkıyönetimce "ulusal güvenlik" gerekçesiyle yasaklandı. Sıkıyönetim kalkar kalkmaz grev yeniden başladı.

Sıkıyönetimin patrandanyana tavı MC hükümetinin kuruluşuyla daha da belirginleşti. 16 Mart'ta Maden-İş'e geçmek isteyen 84 Northern işçisi polis zorü ile fabrikadan atılmak istendi. Mayıs başında Bornova'da bir pik fabrikası da işçilerinin işine son verdi; polis ve jandarmaya karşı direnen işçiler gözaltına alındı.

"Çıkarıcı çevreler" in zaman zaman başında yayınlanan teşekkür mesajları başına değildi.

... Emeye karşı

Sıkıyönetim almasoda sömürücü niteliğiyle emeye karşı olan burjuvazinin iktidarı, sıkıyönetimle işçi sınıfının verdiği mücadeleyi hem ekonomik hem politik

düzeylerde kırmaya çalışmaktadır. TİP'in Anayasa Mahkemesince kapatılmış olmasının sıkıyönetim altındamün-kün olması bu bakımdan anlamlıdır.

5 Ağustos'ta sona eren sıkıyönetim de, Kıbrıs dolayısıyla ilân edilmiş bile olsa işçi sınıfının, ilericî emekçilerin mücadelesini bastırmak için kullanıldı. Sıkıyönetim kalkar kalkmaz yürürlüğe konan grev kararları, işçilerin sıkıyönetim baskılarına karşı ne kertede direndiklerini gösteriyor. Bu patlamanın gösterdiği bir başka noktada işçilerin haklarını almak için giriştikleri eylemlerde karşılında hep sıkıyönetimin yasaklarını, ertelemelerini, antidemokratik baskılarını bulduklarıdır.

Daha Eylül 1974'te Deniz Ulaş-İş'in grevinin ertelenmesiyle başlayan baskılar İstanbul'da Ülker Bisküvi Fabrikasında direnişe geçen işçilere karşı ilk kez

MADEN-İŞ İİ. BÖLGE TEMSİLCİSİ

Ali Altınkaynak

"GREVLER, OLAĞANÜSTÜ DURUM BAHANE-SİYLE YASAKLANIYORDU. HALBUKİ BÖYLE BİR DURUM YOKTU. TRABZON-BEŞİKTAŞ MAÇI KIBRIS'TA OYNANIYORDU. BU, OLAĞANÜSTÜ DURUMA EN İYİ BİR ÖRNEKTİR."

● Bölgenize bağlı işyerlerinde sıkıyönetim tarafından izin verilmeyen grevler hangileridir; hangi gerekçelerle izin verilmemiştir?

● Kaya Döküm ve Kamina LTD. ŞTİ.'ndeki grev 7 Eylül 1974'ten beri bekliyor. Ankara Elektrik Sanayii AŞ'nde Ocak 1975'ten beri bekleniyor. Halson Tarım Alet ve Makinaları Sanayii AŞ'ndeki grev Mart 1975'ten beri bekliyor. Selnik Isıtma ve Klima Cihazları AŞ'ndeki greve izin verilmedi. Layne Bowler işyeri için başvurduğumuzda ise, sıkıyönetim bitmek üzere olduğuna günah çıkarmak istediği için, ve grev kararının verilmiş olması nedeniyle, izin şartlı olarak verildi.

Grevler, olağanüstü durum bahane edilerek devamlı yasaklandı. Asıl neden bu değildi. Ki böyle bir durum yoktu. Olsa tüm Türkiye için olurdu; işçinin çok yoğun olduğu 4 ilde olmazdı. Gaye, işçi sınıfının mücadelesini durdurmak. Olağanüstü durum var deniliyordu. Trabzon-Beşiktaş maçı Kıbrıs'ta oynanıyordu! Bu, olağanüstü duruma en iyi örnektir. Biz işyerinin grevi için başvurmadan, işveren sıkıyönetime başvuruyor ve onun yazısı üzerine bize şöyle deniliyordu: "Bu işyerinde greviniz varmış. Olağanüstü durum dolayısıyla izin verilmesi uygun görülmemiştir."

● Grevlere izin verilmemesi dışında, sıkıyönetimden işçiler üzerine gelen diğer engellemeler nelerdir?

● Grevlere izin verilmemesi, toplu iş sözleşmelerini devamlı askıda bırakmaktadır. İşverenler, nasıl olsa grev yapamayacaklar diye sözleşmeler

PANZER'lerin kullanılmasıyla yoğunlaştı. Ankara Kaya Döküm ve Kamina'da Maden-İş'in 5 Eylül 1974'te verdiği grev kararı sıkıyönetimce bugüne kadar ertelendi. 16 Ekimde İzmir Belediyesine ait 13 işyerinde kararlaştırılan grev gene sıkıyönetimce yasaklandı. 6 Kasım 1974 de MKE işyerlerindeki "yasaklanmış" grevlere katılmaktan 137 işçi gözaltına alındı. Aynı gün Ankara Sıkıyönetim kamutani, her türlü grev, lakavt ve boykot'u izne bağlama kararı aldı. İETT'nin grevi ise 16 Şubat'ta gene "ulusal güvenlik" gerekçesiyle yasaklandı. Mart 15'te Northern'de, Nisan 1'de İstanbul Mensucat'ta işçiler sıkıyönetimin hismine uğradılar.

Ne var ki sıkıyönetimin baskıları MC'nin işbaşına gelmesiyle daha da arttı. Ezacıbaşı ve Nobel 11aç fabrikalarındaki işçi direnişleri sıkıyönetimce kırılmak istendi, grevler kırıldı. Sosyal-İş'in SSK'ya bağlı 29 işyerinde aldığı grev kararı da gene "ulusal güvenlik" gerekçesiyle yasaklandı. Baskılar Mayıs'ta da sürdü; polis Bornova'da işçilere saldırdı, 19'unu gözaltına aldı. 22 Mayıs'ta İskenderun'da binlerce işçinin yatakhane ve koşuşları arandı.

9 Haziran'da Maden-İş, Ankara'daki 4 grevinin yasaklanmasını kınadı. İzmir Valisi ve Emniyet Müdürü 16 Haziran'daki Türk-İş İzmir üyü grevinin ceremesini, işçilere ateş açtırmadıkları için çektiler. Cephe ikisini de harcamıştı.

etimin sürüyor

MKE'nin Kırıkkale'deki 4 fabrikasında alınan grev kararı da 1 Temmuz'da yasaklandı. Yeni Haber-İş'in TRT grevi de Fuzuli Şağıl Yalçınca ile Kaçak Paşa arasındaki iyi ilişkiler sonucu "genel güvenlik" gerekçesiyle yasaklandı.

Yasaklamalar, ertelemeler, gözaltına almalar, dayaklar, işkenceler, işte sikiyönetimin bir yıldır işçilere getirdiği.

Ama işçiler yılmadı, yılmayacak; tüm demokratik güçlerle birlikte her türlü baskıya karşı direniyorlar, direnecekler.

Kültür ve tabanca

Sikiyönetimin basın, yayın, kitap alanında da "parlak" bir bilançosu var. Toplatılan kitapları, yasak-

gelmektedir. İşçilere rahatça baskı yapılmaktadır. Konusuz lokavt uygulamaları çoğalmaktadır. İllâ işyerini kapatmak lokavt sayılmaz. 15-20 işçinin işine son vermek de lokavttır. Bu dönemde yaptığımız tüm haklı direnişler, sikiyönetim tarafından kırılmıştır. Ücretlerini alamayan işçilerin haklı direnişini, sikiyönetim, mahkemeye başvurur diyerek kırmıştır. Ama, işçiler direnişe geçmişe işverene "mahkemeye başvurunuz" dememekte ve bir telefonla askeri fabrika önüne yıkıp "işyerini ya terk edersiniz veya hepimizi dağıtırım" diyerek haklı direnişimizi kırmak istemiştir. Ama işçi sınıfı daha çok bilinçlenmiştir bu hareketler ile.

16 Ocak 1975 tarih ve Ad. Muş. 1975/631 sayılı yazısı ile "konusuz lokavt iddiasında direniyorsanız mahkemeye gidin" deniliyordu. Kendilerine şu soru soruldu: "Konusuz grev varsa işverene de mahkemeye başvursun". Buna aldığımız cevap, fabrika önüne askerini getirilmesi oldu. İşte sikiyönetim gerekçesine tamamen ters düşen bir uygulama.

● Sikiyönetimlerin işverenin yararına işlediği görülüyor. Sizce bunun nedeni nedir?

● Bir kere, sikiyönetim niçin ilân edildi? Yasada sikiyönetimin ne zaman ilân edildiği açıkça bellidir. Ama iktidarlar bunu her zaman kendileri için kullanmışlardır. Sikiyönetim devrinde bunu her zaman kendileri için kullanmışlardır. Sikiyönetim devrinde grevler yasaklamakta, direnişler kırılmakta, yürüyüş ve toplantılar yasaklanmaktadır. Bu da işverenlerin istediği sınırlamalar değil midir? Grev yapılamayınca sözleşme askıda kalmaktadır. Üretim devam etmektedir. İşçi ücretleri askıda kalmaktadır; sözleşme olmadığı için ücretlere zam yapılamamaktadır. Hatta tam aksine lokavtlar ve işçi çıkarmaları sikiyönetim devresinde özellikle yapıldığı ve arttığı görülmektedir. Bunda sikiyönetimin işverenlerin lehine işlediği görülmektedir.

Sikiyönetim, sermayenin çıkarlarını koruyan, işçi sınıfının uyanışını vemücadelelerini kırmak için ilân edilmiştir.

İlan yayınları tek tek ele almak olanaksız. Gene de birkaç noktaya eğilmek gerek. "Kıvılcım" gazetesi sorumluları 20 Eylül'de 36'şar yıla mahkûm oldular. 28 Eylül'de Lenin'in "İki Taktik"i toplandı. Toplatılan kitapsayısı Ekim başında 12'yi buldu. 14 gazeteci Kıbrıs konusunda sınıcalı yayından koşturmaya uğradı. 12 Ocak'ta "Aydınlık"ta baskın yapıldı; 50 kişi gözaltına alındı. Aydınlik 21 Şubat'ta süresiz kapatıldı. "İlerici"nin sorumluları tutuklandı (7 Mart). Ozan Sinem Bacı'nın iki türküsü (11 Mart), İzmir'de çıkan "Öncü" gazetesi (28 Mart), Ankara'da "Ekim Deyrimi" adlı kitap, sikiyönetime korkulu onlar yaşattı. "Felsefenin Temel İlkeleri", Lenin'in "Seçme Yazıları", "Nazım Hikmet Dosyası" sikiyönetimin ne denli kitapsever olduğunu kanıtlar. "Bu Oyun Oynanmamalı" adlı ayun da tiyatrosu verliğini belgeliyordu. Toplatılan dergiler arasında "Militan"ın Mart sayısı da yer alıyordu. Sikiyönetimin bu faaliyetlerine paralel olarak MC hükümeti de yeni yayınları koro listeye aldı, bazı yayınların da yurda sokulmasını yasakladı.

MC iktidarından ve de onun sikiyönetiminden çok daha evvel aynı yoldan geçmiş ünlü biri şöyle demişti: "Şu kültür lâfını duyunca elim tabancamı gidiyor. (Goebels). Sonrası malûm...

Gençliğe karşı

Sikiyönetim, siyasal iktidara paralel bir gelişme ile gençliğe karşı antidemokratik baskılar uyguladı. İktidarın ve egemen çevrelerin tezgâhlamak istedikleri 12 Mart öncesi tertiplerin yerine getirilmesinde onlara "yardımcı" oldu. Gerçekten de kimin kime yardımcı olduğu sorunu burada önem kazanıyor. Her ne kadar Türkiye'nin komandoları devletin güvenlik kuvvetlerine yardımcı oluyorsa da, asıl önemlisi, devletin güvenlik kuvvetlerinin bu komandalara ve diğer faşist güçlere yardımcı olmuş olmalarıdır. Gençliğe karşı girişilen sayısız kışkırtılarda, işlenen sayısız cinayetlerde bu kuvvetlerin gizli-açık rolleri meclis kürsülerine bile yansdı. 12 Kasım'da İTÜ'de, 17 Kasım'da Silvan Lisesi'nde meydana gelen saldırı olayları bu türdendir. Kasım sonlarında Taprakı Atatürk Öğrenci Yurdu'nda çıkan olaylar gibi, 5 Aralık'ta Ankara'da faşistlerin saldırıları da devrimci ve ilerici gençliği sikiyönetimin yeni baskılarına uğrattı. Yüzlerce genç gözaltına alındı, günlerce tutuldu, eziyet ve işkence gördü. 10 Şubat'ta Ankara DMMA'de 21 genç, boykot teşviki olduğu gerekçesiyle gözaltına alındılar. 9 Nisan'da polis ve komando SBF'ye saldırdı. 30 Nisan'da başlayan ODTÜ'deki boykot ise sikiyönetimin gençlik karşıtı politikasını, faşist baskıların ve gericiğin yanı sıra belirledi. ODTÜ-yü kışkırtan sikiyönetim düzenli aralıklarla yüzlerce öğrenciyi gözaltına aldı; Mamok'ta "ağırladı". Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde ilerici gençliğe çeşitli baskılar uygulandı. 25 Haziran'da SBF önünde çıkan olaylarda 12 öğrenci gözaltına alındı. Üniversiteye giriş sınavı sırasında da 147 genç gözaltına alındı.

Son aynı iyice aktif geçiren sikiyönetim özellikle ODTÜ'ye yüklendi. Amerikancı Rektör Somer'le bir olup öğrencilere karşı cephe aldı. İki öğretim üyesini de gözaltına aldı.

İlerici öğretmene karşı

Sikiyönetimin dalaylı-dalaysız baskılarına hedef olan, yalnızca işçiler ve devrimci gençlik olmadı. Halkımızın verdiği demokratik mücadelede kendisine düşen yer alan ilerici öğretmen de faşist baskılara hedef oldu. Demokrasi mücadelesi veren öğretmenleri ve onların kitle örgütü TÖB-DER'i faşist saldırılar karşısında anlaşılmaz bir tavırla yalnız bırakan "ilerici" çevreler aynı saldırılar kendi toplantılarını yönetmeye başlayınca kendilerine geldiler. Hiç olmasaydınsa geç olmasa geçirdi; ama öğretmen kitlesinin bundan çıkardığı dersler de oldu.

Şubat toplantılarından sonra da baskılar sürdü. Malatya'da, Elazığ'da, Adana'da, Siverek'te, Ankara'da TÖB-DER'e çeşitli baskılar uygulandı. Lokalleri arandı, yöneticileri gözaltına alındı.

Tüm özgürlüklere karşı

Kıbrıs için ilân edilen sikiyönetim, 17 Aralık'ta İstanbul'da toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılmasını izne bağladı. İzinsiz olduğu gerekçesiyle, "Viranşehir

olaylarını protesto mitingi"ni gözyaşortıcı bomba ve capla dağıttı (21 Ocak). Nisan başında Tekstil-İş'in toplantısına izin vermemeyi sikiyönetim, öteyandan bildiride dağıtılanı engelliyor, en ilkel temel özgürlükleri kullanılmaz kılıyordu. 15-16 Haziran'ın yıldönümü toplantısı, TSİP'in 15 Haziran'daki 1. yıl toplantısı gene bu "ulusal güvenlik" nedeniyle yasaklandı.

Temel özgürlükler faşist saldırılarla da kısıtlandı. Sikiyönetim ve devletin kolluk kuvvetleri gereken "tarafsızlık"la davranmadılar. Elazığ Öğretmen Okulu, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Ankara Mimarlık Akademisi, Hukuk Fakültesi, Keçiören Halk Odası... faşist saldırılara uğradı. Hacettepe'de öğrenciler olay çıkardı, devrimci gençler gözaltına alındı (29 Nisan).

Sikiyönetim, olağanüstü bir yönetim biçimi olmakla birlikte yasal bir yönetimdir; hukukun önceden koyduğu kurallara bağlı olması gereken bir yönetimdir. Bir yıldan fazla bir zamandır ülkemizde yürürlükte olan sikiyönetim, özellikle Cephe iktidarı döneminde, bu nitelikte almadı.

Gazi Eğitim'in müstahdemi Hasan Altınkaya'nın Çiftlik korokulunda sargusu yapıldıktan hemen sonra ölürmesi kafalarda bazı sorular uyandırdı. İstanbul'da Tekel Cibali Taşma servisinde Ali Yerli dövuıldı. TSİP Altındağ İlçe Başkanının dövuülmesi ve kendisine işkence yapılması da bu yasadışı uygulamalara bir başka örnek. 31 Mayıs'ta yapılan 19 Mayıs gösterilerinden sonra gözaltına alınan Ruhi Aslan aklî dengesini neden yitirdi? Anayasanın kesinlikle yasakladığı işkencenin çeşitli biçimlerini uygulayan bir yönetimin, "sıkı" olsa bile, yasalılığı kalır mı?

Gerçekten de sikiyönetimin keyfi pek çok uygulaması oldu. Keyfilik, olur olmaz her türlü faaliyeti ülkenin güvenliği ile ilgili göstermek ve sikiyönetimin kapsamına almakla başlıyor. 4 işçi çalıştıran bir işyerinde girişilen grevin 40 milyonun güvenliğini tehlikeye atması düşünülebilir mi? Düşünüyor... Ne var ki keyfi kararlara en güzel örneklerden biri, ANA'yı oynayan AST'nin kapatılması olayı. Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısının "takipsizlik" kararına uymamakla Ankara Sikiyönetim Komutanlığı keyfi kararla yalnızca ANA'yı yasaklamakla kalmadı, tiyatroyu da süresiz olarak kapattı. Kendi varlığı yasa gereği sınırlı olan bir makam böylece yetkilerini aştı.

Yasaya aykırı ve keyfi davranışlarla bir başka örnek gözaltı süresi. 11 Mart'ta gözaltına alınan SBF öğrencisi Mustafa Yıldırım Türk'ün salıverilmesini isteyen ailesine savcı: "Canım daha 15 gün olmadı ki..." diyor. Gözaltına alınana uygulanan işlemler de yasalardan güvencesinden uzak.

Kaçıncı Lenin?

Sikiyönetim geldi, uygulandı, gitti. Sorun bu kadarla bitmiyor. Geriye belleklerde kazılı tipler, insanlar kalıyor. Çünkü sikiyönetim yalnızca kendi uygulamalarıyla kalmıyor; herkes, hepimiz ona karşı belirli bir tavır takınmak durumunda kalıyoruz. Polis içinde bile haksız ve keyfi emirlere, baskılara karşı direnenler çıkarken, niceleri gönüllü kesilmekte. Hayali "Haliç Cinayeti"nin hayali sanıklarına poliste işkence yapılması karşısında kendilerinden rapar istenen Gureba Hastahanesi hekimleri, raparlarını başka yerlerden istendiği biçimde veriyorlar, bu gerçeği bir CHP milletvekili Parlamentoda dile getirebiliyor.

Geride kalanlar içinde tabii başta "destekledikleri ölçüde hizmet ettikleri inancı" ile gidenler var. Soyın muhbir vatandaşlar sayesinde kimin ne düşündüğünü, neler yapmayı planladığını bilebilen görevliler... Bu görevlilerden iki anı: Soruşturma sırasında sanık: "Gençler benden kendilerine emperyalizmi anlamamı istediler, ben de onlara anlattım." İdam kararı alınmasında etkili olabilecek yetkili: "Peki gençleri emperyalist yapabildiniz mi sonunda?"

Bu da bir kitap toplama sahnesi. Yüksek rütbeli sikiyönetim yetkilisi eline aldığı kitaplardan birinin adını yanındaki başçavuşa yazdırır: "Seğme Yazılar", "Altıncı Lenin", Vladimir İliç'in baş harfleri roman rakamıyla altı olarak okunmuştu. Başçavuş ise elkonulan kitabın yazarını "6. Lenin" diye tutanağa geçti.

Sikiyönetimden asıl kalan ise başka, daha önemli. Grevi yasaklansa da direnen işçi. Karakolda dayak yese de direnen köylü. Saldırıya uğrasa da yılmayan öğretmen. İlerici gençlik, yurtsever, namuslu aydın.

Cepheciler, gizli devalüasyon yoluyla döviz sağlamaya başladı

Cephe iktidarı, döviz karşılığı, hisse senedi ve tahvil alanlara, yeni kolaylıklar sağladı. 11 Temmuz 1975 günlü Resmî Gazetede yayınlanan Maliye Bakanlığı tebliği, özel ya da kamu kesimi tahvil ve hisse senetlerini dövizle alanlara %25 oranında prim verilmesine olanak sağlıyor.

"Türk Parasını Koruma Hakkında 17 Sayılı Karar'a ilişkin Tebliğ'in 20. maddesi aynen şöyle: "Bu tebliğin nesri tarihinden itibaren işçi, serbest meslek sahibi ve müstakil iş sahiplerinin hesaplanan tasarruflarına, Türkiye'de kurulu Türk resmi veya özel sektör kuruluşlarına çıkarılan tahvil veya hisse senetlerini döviz ödemek suretiyle satın almaları halinde, satın alınan tahvil veya hisse senedi karşılığı olarak ödenen döviz miktarlarının %25'i tutarında ilave yapılır."

Bir taşla iki kuş

Türkiye'nin döviz sıkıntısı içinde olduğu bir gerçek. Bu sıkıntının giderilmesi amacıyla cepheciler bir takım tedbirler alıyor. Dövizle çevrilebilir mevduat hesabının açılabilmesine olanak sağlamaları da alınan tedbirlerden biriydi. Bu son karar da Türkiye'nin döviz sıkıntısına getirilmek istenen geçici bir çözüm.

Alınan bu tedbirin bir yönü daha var. 1975 yılının ilk yarısında piyasaya sürülen tahvilin tutarı 1 milyar 51 milyon lira dolayında. Geçen yılın aynı döneminde bu miktar 302 milyon lira idi. Son aylarda tahvil satışlarında bir duraklamayla karşılaşıldığı TUSİAD'ın raporunda öne sürülüyor. Cepheciler almış oldukları bu kararla, özellikle sermaye sınıfını da memnun etmiş oluyorlar. Böylece tahvil ve hisse senedi satışı yeniden hız kazanmış olacak.

Kontrolsüz bir karar

Tahvil alıcılarına, tahvillerini paraya çevirme konusunda daha önce büyük kolaylıkların sağlandığı bilinen bir gerçek. Döviz ile tahvil alanlar için de bu kolaylıklar geçerli. Tebliğde tahvillerin derhal paraya çevrilmesini engelliyen herhangi bir kural yok. Bu durumda, alınan tahvillerin ertesi gün paraya çevrilmeye olanaklı.

Bu da gösteriyor ki alınan karar döviz sağlama ve sermaye piyasasını canlandırmaktan öte bir amaç gütmüyor. Döviz gelsin de nereden ve nasıl gelirse gelsin mantığıyla alınmış bir karar. Cephenin geçici çözümlere ne denli bel bağladığını da bu karar açıkça ortaya koyuyor.

Devalüasyon mu?

Satın alınan hisse senedi ve tahvil miktarının %25'i oranında bir prim sözkonusu. Bugün bir dolar 14 lira 25 kuruştan muamele görüyor. Bunun %25 fazlası 17 lira 76 kuruş eder. Demek ki 1 dolar tahvil veya hisse senedi satın alındığı takdirde 17 lira 76 kuruştan muamele görecektir.

Bu bir anlamda, tahvil ve hisse senedi alma koşulluna bağlı bir devalüasyon olarak nitelenebilir. Ayrıca bu tür farklı kur uygulamalarının önümüzdeki aylarda ağırlık kazanması da olanaklı.

Cepheciler şimdilik bir devalüasyon kararından ürüyorlar. Doğacak tepkileri ölçmeye çalışıyorlar. Ancak bu kararı alabilmeye önlerinde ciddi sorunlar var.

Sermaye sınıfının sanayici kesimi devalüasyondan yana görünmüyor. Sanayiciler yatırım mallarını büyük ölçüde ithal ediyorlar. Devalüasyon demek ithal edilen malların pahalılaşması demek. Bu ise yatırım maliyetlerinin artışına neden olur. Yatırım seviyesi doğal olarak düşer.

Öte yandan, hammadde ve ara mallarının fiyatları da yükselecek. Özellikle otomotiv sanayisinin durumu alınacak bir devalüasyon kararıyla önemli ölçü-

Oyunun kuralı

NURER UÇURLU

Yakın dış politika geçmişimizin en karmaşık olaylarından biri de "Kıbrıs" sorunudur. İki toplumun bir arada ve bir oda üzerinde barış, özgürlük ve mutluluk içinde yaşamasını çekilmez duruma sokan nedenlere nesnel bir yaklaşım baktığımızda ortaya çıkan gerçeği açık bir şekilde değerlendirmemiz gerekir. Olaya bu açıdan baktığımız zaman, vardığımız noktanın, Kıbrıs'tan çok Emperyalizmin iktisadi ve siyasal odaklaşmasının çöküşünde bulunmadığını açık seçik görebiliriz.

Kıbrıs sorununa gerçekçi açıdan yaklaşmıyan Türk dış politikası çeşitli zikzaklar çizerek ve inandırıcı olma özelliğini yitirerek konuyu sürdürür. Kişiliksiz bir politika izlenilmesine inanılmaz özen gösterilir. Böyle bir dış politikanın varlığı Kıbrıs'ta faşist darbenin oluşumunu hazırlar. Bu durum "Kıbrıs Barış Hareketi"ni doğurur. Ada'da fiili durum yaratılır. Sorunun çözümü için aranan birçok barışçı yollar çıkmazda girer. Durum bir kârdüğüm şeklini alır. Olay giderek Türk dış politikasının bütün ilişkilerini içinden çıkılmaz bir duruma soktuğu gibi, yurt dışı kararları açısından da endişe duyulacak gelişmeler gösterir.

Soruna tarihsel açıdan ve Türk siyasal geçmişinden örneklemeye bulunarak yaklaşmak isterken Temmuz ayının da altını çizerek sergilemek isteriz.

Bilindiği gibi Lozan andlaşması, Türk halkının yeni bir devlet kurmasına, çağdaş uygarlığa yönelik atılımlara geçmesine bir başlangıç sayılırsa da, bunun kolay ve zahmetsiz sağlanmadığı hatırlanır gerçeklerdendir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti bu konferansa herhangi bir yenik devlet gibi katılmamışsa da, istediği ve beklediği sonucu sağlayamamış olduğu tarihsel bir gerçektir. Ayrıca emperyalist devletlerin toplantıda Türk delegelerine eşitlik ilkesi içinde yaklaşmadıkları, Konferansı bir kaç kere tatil edilmesine rağmen sonuçlanmamıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti görüşmelere başlamaya hazır bulun-duklarını, görüşmelerin gecikmesinin Türk halkı için çok büyük fedakarlıklara ve zahmetlere neden olacağını, hatta bu durumun beklenmedik sonuçlar doğurabileceğini, bu yüzden dünya barışı için Konferansı bir önce toplanması gerektiğini belirtmiş ve bildiriyi yayınlamak durumu dünya kamuoyuna bildirmiştir: "... Artık bütün dünya anlamıştır ki, 'bizi içerden Emperyalizmin çökertme olanağı ve olasılığı yoktur. O halde, bir an önce barış yapılmalıdır. Gecikmesinde bütün insanlık için tehlike söz konusudur. Ve barış gecikirse Tanrı ve dünya tanır ki, ona Türkler neden olmamıştır. Biz, hakkımızdan başka birşey istemiyoruz. Bu dünyada öteki uluslardan aşağı görülmeyle kabul etmiyoruz, etmiyeceğiz. Bizi kendileriyle eşit görenlerin yanımızda saygılı yer vardır. Bizi kendilerinden bir parmak aşağı görenlere güvenimiz yoktur." Emperyalizm Türk halkına kabul ettirmek istediği koşulların ağırlığını bilmesine ve buna özgürlük ve bağımsızlığını kısıncılık ile savunma ve koruyan bir halkın sert tepki göstereceğini gözönünde bulundurmasına rağmen, maddelerin değiştirilmesi isteğine yanaşmamış, ödünün Türkler tarafından verilmesini istemiştir.

Emperyalist devletler düşüncelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetince kabul edileceği inancı ve Türk heyetinden kopacakları ödünün hesapları içindeyen toplantı bir kere daha Türk delegelerinin isteği üzerine tatil edilir. Bir süre sonra Meclis toplanıp Lozan'daki son gelişmeleri gözden geçirir. Bu kere Meclis içinde yeni bir düşünce belirmeğe başlamıştır. "Eski düşmanların anlayışında köklü bir değişim almamıştır. Bu nedenle Misak-ı Milli'den bazı ödümler verilmese, barışa kavuşulamayacaktır." gibi düşünceler Meclis salonlarından gazete sütunlarına geçmiş, Lozan'da ödün verilmek istenilenlerin istişyenlerin azımsanmayacak bir sayıya vermesi karşısında toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde çok ilginç görüşmeler, çok sert tartışmalar olmuştur. Ali Fuat Cebesoy "Siyasi Hatıraları"nda bu konuyu şöyle sergiler: "Mebusların bazıları bu düşünceden yandı. Bir başka grup ise bu konuda son derece tutucu ve kararlıydı. Hatta aralarından biri ödünden yana bir davranış gösterirse elbirliğiyle onu bu düşüncesinden

vaz geçirmeğe çalışıyorlardı. Bağımsızlık davasına o kadar sıkı bağlıydılar ki, bu davada en önemsiz bir şeyin bile feda edilmesine razı olmuyorlar, barış için ödün vermekten Meclis'i feshedip Türk halkına boşunmayı tercih ediyorlardı."

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Lozan'da herhangi bir ödüne karşı kesin yargısı Emperyalist devletlere toplantı süresiz tatil ettirdikten başka, onlara bilinen oyunlarından bir başkasını yürürlüğe koymasının yollarını araştırır. Aradıklarını çok geçmeden de bulurlar. Emperyalistler için bu Meclis'le barış masasına oturmanın olanağı yoktur. Artık kapılar kapanmış, köprüler atılmıştır. Bu kadar katı ve ödüne yanaşmayan bir Meclis'le görüşmelerin sürdürülmesinde yarar görmeyen Emperyalizm barışı askıya alır. Çünkü savaş yapan bir Meclis'le barış yapmanın çok zor olduğunu bilir. Bu kere Türk hükümetine, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin değiştirilmesini, hiç değilse yenilenmesi gerektiğini açık olmayan bir biçimde önerir.

Bir süre sonra hükümet, Lozan barış görüşmeleri için Meclis'in gizli bir toplantı yapmasını ister. Bu istek kabul edilir. Kürsüye gelen Başbakan Rauf Bey, Lozan barış görüşmeleri için Türkiye'nin yeni bir karşı proje hazırlanmasının ana çizgilerini bildirerek açıklamalara girişir. Bu yeni projede barış olanağını tamamen ortadan kaldırmamak için verilecek ödünün gerekleri üzerinde durulur. Bu kere Meclis'te görülmemiş, hiç rastlanmamış tartışmalar başladıktan başka, suçlamalar hatta kavgalı küfürle oturumlar birbirini izler. Meclis'in tatil edilmesi istenir. İstek yürürlüğe girer.

Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görevini büyük bir başarıyla kanı ve canı pahasına tamamladığı görüşü geçerlik kazanarak Meclis'in yenilenmesi ve seçimlerin yapılması yolunda yurt yoklaması yapılır. Halk Ankara'da olup bitenden pek haberi değildir. Ama yakın bir gelecekte seçimlerin yapılması, Meclis'in yenileneceğinden bilgisi olmasına rağmen, bunu gerektiren olayların derinine inemez. Bilindiği gibi seçimler yapılır. Yapılan seçimler Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni büyük ölçüde değiştirmiştir. Ulusal Kurtuluş Savaşı katılıp bunu barış masasına getiren Meclis dağılmış, daha ılımlı bir politika izlemeye yatkın yeni Meclis çalışmalarına başlamıştır.

Kıbrıs sorununun çözümü için yapılan ikili, üçlü görüşmelerde, bu kere de Türkiye'nin ödün vermesi istenmiştir. Emperyalizmin Akdeniz ve Ortadoğu'daki çıkarlarına karşı çıkılmaması gerektiği üzerinde görüşlere bir karşılık olarak bu tarihsel hatırlatmayı vermek isteriz. Bilindiği gibi zamanın iktidarının bu ödüne yanaşmaması sonucu Bülent Ecevit hükümeti görevden ayrılmak zorunda kalmıştır. Yerine emperyalizmin isteklerine kolay kolay karşı çıkamıyacak bir Milliyetçi Cephe hükümeti kurulmuş, birçok olanak dışı durumları alabilir duruma sokarak iktidar olmasına rağmen soruna barışçı bir çözüm yolu bulamamıştır. Türkiye'nin bu ödüne kolay kolay 'evet' diyememesi, kendilerine bağlılığı kesinlikle bilinen bir iktidar yönetimde söz ve karar sahibi bulunsa dahi pazarlığa yanaşmaması sebzepsiz değildir. O kadar ki, hızla gelişen seçilmiş olaylar karşısında, günün iktidarı, kendi düşüncesiyle taban tabanüstü kararları bile vermek zorunda kalmaktadır. Kıbrıs sorununun gösterdiği ilginç gelişmeler karşısında ve Amerika'nın Türkiye'ye uyguladığı silah ambargosuyla Milliyetçi Cephe hükümetinin Türkiye'deki Amerikan üslerini yeni bir düzenlemeye bağlaması ve bu üslerin Türk silahlı kuvvetlerine devredilmesi beklenmiyene hatta hayret duyulan gelişmelerdendir. Ama Emperyalizm bilinen oyununu yeniden sahneye koyacaktır. İster demokratik sol Bülent Ecevit hükümeti olsun, ister kendilerine bağlılığıyla bilinen Süleyman Demirel'in sağ cephe iktidarı olsun, bu kere de Emperyalizm, savaşa karar veren Meclis'i barış masasına alırmıyacaktır. En kısa bir zaman içinde seçimler yapılacak, Meclis yenilenecektir. Bu yargımız bir kehanet değildir. Çünkü oyunun kuralı budur.

de earsılır. Bugün otomobil talebi karşılanamazken, devalüasyondan sonrabüyük bir iç pazar sorunu doğabilir. Ayrıcabu yıllarda otomotiv sanayinde genişleme çalışmaları ve buna ilişkin yatırımlar sürüyor.

Devalüasyon konusunda tereddüt nedenlerinden biri de döviz çevrilebilir mevduat hesabından doğuyor. DÇM (Döviz Çevrilebilir Mevduat) Hesabına Merkez Bankası kur garantisi veriyor. Devalüasyon sonucu doğacak fark hazinece karşılanacak.

Öte yandan, DÇM hesabı son günlerde tartışma konusu. Bu konuda karar alınırken yıl sonuna dek 500 milyon dolarlık bir hesabın açılacağı tahmin ediliyordu. İkibüyük aylık uygulamada 580 milyon dolarlık bir sonuç elde edildi.

Bu konuda önemli miktarlara varan hesapların açılmak istendiği bildiriliyor. Bu nedenle gayri resmi bir kararla 50 milyondoların üzerindeki mevduat kabul edilmeyecek.

Döviz çevrilebilir mevduat hesabından, sermaye sınıfına, kredi açılıyor. Ancak bu krediler kısa vadeli. Çünkü, açılan döviz çevrilebilir mevduat hesabı da çok kısa bir dönem için geliyor.

Yatırım malları ithalatı hızla artıyor

Türkiye ithalatının, büyük bir hızla arttığı bir gerçek, 1975'in ilk altı ayında 2 milyar 424 milyon 185 bin dolara ulaştı. Yıl sonuna dek programlanan ithalat 4 milyar dolar. Bu gelişme, planlanan ithalatın çok üstüne çıkılacağını kesinlikle gösteriyor.

İthalatın sektörler itibarıyla ayrımı oldukça ilginç. Ticaret Bakanlığı sektörler itibarıyla ithalatı üçlü bir ayrıma bağlı tutarak yayınlıyor. Bu alt sektörler, yatırım, tüketim ve hammaddeden ibaret.

Bilinenin aksine tüketim malları ithalatı, genel ithalatla küçük bir paya sahip, 1975'in ilk altı ayın da bu pay, % 4,1. İthalatın geri kalan % 95,9 unu yatırım ve hammadde ithalatı teşkil ediyor.

Yatırım malları ithalatında önemli bir artış dikkati çekiyor. Yatırım malları ithalatı da iki alt sektöre ayrılıyor. "İnşaat Malzemesi" ve "Makina-Teçhizat". İnşaat malzemesi ithalatı 1974'ün ilk altı ayında 86 milyon 585 bin dolar iken 1975 de % 62,9 fazlasıyla 141 milyon 034 bin dolara ulaşmış. İnşaat malzemesi imalatında Türkiye'nin çok ileri olduğu

Bu kısa dönem için verilen faiz çok yüksek. Bu hesaptan açılan krediler ancak ihracaata yönelik yatırımlara gittiğinden bir anlam ifade eder. Çok kısa vadeli kredilerin, yatırımlara gitmesi ise olanaksız. Gitse bile Türkiye'deki yatırımların ne derece ihracata yönelik olduğu bir kuşku konusu. Bir an için bu da olanaklı görüle, bu yatırımlar sonuçlarını uzun dönemde verebilir.

Yatırıma gideceği kuşku, ihracatı arttırmayacak bu hesaptan umutlanmak anlamsız. Çokkısabir dönemde bu hesabın döviz kaybına neden olacağı çok açık.

Türkiye'de devalüasyondan yana olanlar ihracatçılar. Ancak devalüasyon kararının ihracatçılara ne kadar yararlı olacağı da kuşku. Türkiye'de devalüasyon kararları da el yordamıyla alınır. Türkiye'nin ihracat ürünlerinin fiyatlarının düşmesi yabancı alıcıların bu mallara talebini arttırır mı? Bu da kesinlikle saptanamaz.

Son günlerde Maliye Bakanı ile müsteşarının arasında açık olduğu söylentisi dolayısıyla. Neden olarak devalüasyon konusunda anlaşmazlık gösteriliyor. Bu konuda şimdilik bir kesinlik yok. Ancak söylentiler son günlerde yoğunlaşıyor. Ateş olmayan yerden

söylenir. Buna rağmen ithalatın önemli derecede artışı son derece ilginç. Makina ve teçhizat ithalatı ise geçen yılın ilk altı ayında 539 milyon 622 bin dolar iken, bu yıl 814 milyon 708 bin dolara ulaştı. % 51 lik bir artış söz konusu.

Yatırım malları ithalatı, bütün olarak 1974 de 626 milyon 207 binden, 1975 de 955 milyon 742 bin dolara ulaşıyor. Artış % 52,6. Bu hızlı artış son derece anlamlı. Dış piyasalardaki fiyat artışının da buna etki ettiği bir gerçek.

Ham madde ithalatı da hızla artıyor. Geçen yılın ilk altı ayında 973 milyon 444 bin dolar olan ham madde ithalatı bu yıl, 1 milyar 370 milyon 074 bin dolara ulaştı. Geçen yıla oranla artış % 40,8. Bu artışa neden, petrol fiyatlarında görülen yükselme.

Sektörler itibarıyla ithalatımızın genel durumu bu. Geçen yıl 1,3 milyar dolar olan yatırım malları ithalatının bu yıl daha da büyük miktarlara ulaşacağı bir gerçek.

İhracattaki düşüş yapısal özelliklerden doğuyor

Türkiye'nin ihracatında 1975 yılında karşılaşılan tıkanıklık kamuoyunun dikkatinden kaçmıyor. Yeni ihracat rejimiyle ihracatçılara sağlanan kolaylıklar bu gerçeğin resmi ifadesi. Sektörler itibarıyla dağılım ihracatın genel karakterini belirliyor.

İhracatın yapısını üç ana sektöre incelemek olanaklı. Bu üç sektör tarım, madencilik ve sanayi. Madencilğin payı giderek artıyorsa da toplam içindeki önemli o denli büyük değil. 1975'in ilk yarısında toplam ihracatta madencilik % 7,7 oranında bir yer tutuyor. İhracatta tarım sektörü en büyük paya sahip. Bu yılın ilk altı ayında bu pay % 55,17. Yıllar itibarıyla bu oran giderek düşüyor. 1970 de bu oran % 77,04 idi. 1975 deki durum, gene de ihracatın tarımsal bir karaktere sahip olduğunu gösteriyor. Türkiye ekonomisinin bugünkü gelişim çizgisi, bu özelliğin, süreciğini gösteriyor.

İhracat büyük ölçüde geleneksel tarım ürünlerine bağlı. Pamuk ihracaatı genel ihracatının içinde % 30 paya sahip. İhracatta karşılaşılan tıkanıklık

büyük ölçüde pamuk ihracaatındaki güçlüklerle bağlanmak isteniyor. Diğer ürünler ise tütün, çekirdek-siz kuru üzüm, fındık ve incir. Yıllar boyu Türkiye ihracatı bu ana ürünlere bağlı kalmış. Kalmakta da devam ediyor. 1975'in ilk altı ayında sanayi sektörünün payı ise % 37,13. Bu sektörün yapı giderek önemli artışlar gösteriyor. 1970 de bu oran % 16,75 idi.

Ancak, sektörlerin, salt genel içindeki payı alınarak yapılacak incelemeler çok anlamlı değil. Geçmiş yıllarla karşılaştırmalı veriler daha önemli sonuçlar ortaya çıkarıyor. Genel olarak ihracat, 1974'ün ilk altı ayına oranla % 27,7 oranında düşüş gösteriyor. Bu düşüş tarım sektöründe % 32,5, sanayide ise % 27,2. Madencilik sektörü geçen yıla oranla % 37,21 bir artış gösteriyor. Ancak daha önce de belirtildiği gibi bu sektörün genel içindeki yeri önemsiz.

İhracatın bu genel görünüşü dış ticarete karşılaşılan en önemli sorunlardan biri. Çözüm için alınan tedbirlerin yeterli etkinlik gösteremeyeceği açık. Yapısal özelliğin değişmesi gerek.

Ambargo kararından sonra NATO ithalatı hızlandı

Amerika silah ambargosu koyunca NATO ithalatı hız kazandı. NATO ithalatı askeri malzemeyi kapsıyor. Askeri malzeme dışında bir ithalat söz konusu değil. Bu ithalat, Genelkurmay ile NATO arasında ceryan ediyor. İthalat miktarı ise Maliye Bakanlığınca bildiriliyor.

1975 yılının ilk beş ayında NATO ithalatı 54 milyon 048 bin dolar. Geçen yılın aynı döneminde bu ithalat 29 milyon 169 bin dolardı. 1965 de ise tüm ithalat 11 milyon 044 bin dolar.

Nisan ve Mayıs aylarında bu artış daha da hız-

lı. Mayıs ithalatı 20 milyon 607 bin, Nisan ise 16 milyon 027 bin dolar. 1974 Mayısında 9 milyon 218 bin, Nisanında ise 8 milyon 297 bin dolarlık bir NATO ithalatı gerçekleştirilmiş.

Tüm bu veriler, silah ambargosundan sonra NATO ithalatının hızla arttığını gösteriyor. Cephecilerin, NATO ilişkilerini, Amerika ile ilişkilerden ayırma özel bir çaba göstermelerinin nedeni böylece açıklığa kavuşuyor. NATO ithalatının önümüzdeki aylarda daha büyük düzeylere ulaşacağını tahmin etmek güç olmasa gerek.

Dış ticaret çıkmazı

İSMAİL COŞAR

Günümüz Türkiye'sinde dış ticaret önemi giderek artan bir sorun. Cephecilerin kalkınma edebiyatında giderek somutlaşan bir darboğaz. Onlar da durumun farkında. MC'nin son günlerde aldığı ve almayı düşündüğü kararlar, uzaktan ya da yakından bu sorunun çözümüne yönelik. Ancak, şimdiki dek alınan kararlar soruna geçici çözümler getirmeden öte bir yarar sağlamıyor.

Türkiye'nin ithalatı hızla artıyor. İhracat ise 1975'in ilk altı ayında geçmiş yıla oranla önemli ölçüde düşüş gösterdi. Diğer döviz gelirlerinde dikkate değer bir artış yok. Döviz rezervleri eridi. Tüm bunlar dış ticaretin bir çıkmaza girdiğini gösteriyor. Ama bunlar yalnızca gösterge.

Bu görünüşteki nedenlerin altında yatan gerçeklere bakmak gerek. İthalat neden hızla artıyor? İhracat neden arttırılmıyor? Bu soruların yanıtlanması gerçek nedenleri ortaya çıkaracak.

İthalatın sektörler itibarıyla ayrımı bazı gerçekleri yansıtır. Hammadde ve yatırım malları ithalatı, genel ithalatın % 95 ini oluşturuyor. Ham madde ithalatında en önemli yer petrol alıyor. Petrol'ün büyük bir kısmı ise enerji üretiminde tüketiliyor. Türkiye'nin izlediği yanlış enerji politikasının meyvaları bunlar. Hidrolik enerji yerine, petrole dayalı termik enerji, petrol fiyatları ucuzken tercih edilmiş. Uzun dönemli düşünceden, plandan yoksun geçmiş yönetimler, petrol fiyatlarının artabileceğini hesaphıyamamış.

Sermaye sınıfı, yatırım malı üreten fabrikalar yerine, tüketim malı üreten makinaları tercih ediyor. Tüketim malı üreten makinalar da ithal ediliyor. Motor Sanayi kurulmadan otomobil üretimine geçiliyor. Otomobillerin motoru ise ithal ediliyor.

İşte ithalatı hızla arttıran faktörler. Bazı sermaye mallarının dışarıdan getirilmesi kaçınılmaz. Ancak, bunlar yeniden sermaye malı üreten yatırım malları olmak zorunda. Az gelişmiş ülkede tüketimin körüklenmesi, binilen dalın kesilmesi demek.

İhracatın artmamasının da nedenleri var. Tüm sanayileşme çabalarına karşın ihracat tarımsal yapı özelliklerini muhafaza ediyor. Sanayi ürünlerinin pazarlaması konusunda atılan ciddi adımlar yok. El yordamıyla ihracat politikası geçerliliğini sürdürüyor. Sonuç ortada. İhracatın % 30'unu oluşturan pamuğu satamayınca ihracat bir önceki yıla oranla düşüyor.

Dış ticaretin bu nedenlerle bir darboğaz olarak belirlenmesi, sermaye sınıfının iç ilişkilerini de açığa çıkarıyor. Döviz sıkıntısının ortaya çıkması ithalatçı ile sanayicili karşı karşıya getiriyor. Sanayiciler kit döviz kaynaklarının kendilerine tahsis edilmesini sağlamak amacıyla, ithalatın rastgele yapılmasının önlenmesini açıkça istiyorlar.

Öte yandan ithalatçılar serbest ithalattan yana. Ucuza ithal ettiklerini pahalıya satarak vurgunlarını sürdürmek istiyorlar. Demir ithalatı bu konuda somut örnek. İthal ettikleri demirin kilosundan 165 kuruş net kar sağladılar. Sanayiciler bunun önüne geçme savaşı veriyorlar.

İhracatta çelişki ise ihracatçıyla büyük toprak sahipleri arasında. İhracattaki düşüşü yüksek taban fiyatı politikasına bağlayan ihracatçılar, fiyatların düşük tutulması mücadelesi verirken, büyük toprak sahipleri, ürününe, yüksek fiyat istiyor. Bu nedenle Cepheciler taban fiyatlarını saptamada güçlük çektiler ve geciktirtiler. Açıkça taban fiyatının düşük saptanması ise mücadeleyi ihracatçıların kazandığını gösteriyor.

Cephecilerin bu terchi, ilk kez ihracat rejiminin açıklamasıyla ortaya çıktı. Rejim ihracatçılara büyük kolaylıklar sağlıyordu. Cephecilerin, daha geniş bir kitleden sağlayacakları oyları bir yana koyarak, ihracatçılardan yana kararlar alınmaları da dış ticaret sorununun son derece ciddi boyutlar kazandığını kanıtıyor.

Dış ticaret sorunu daha bir süre çözümsüzlüğünü koruyacağı benziyor. Bugün getirilmek istenen çözümler sorunu daha da çıkmaza sokmaktan öte bir yarar sağlamıyor. Sağlayamaz da...

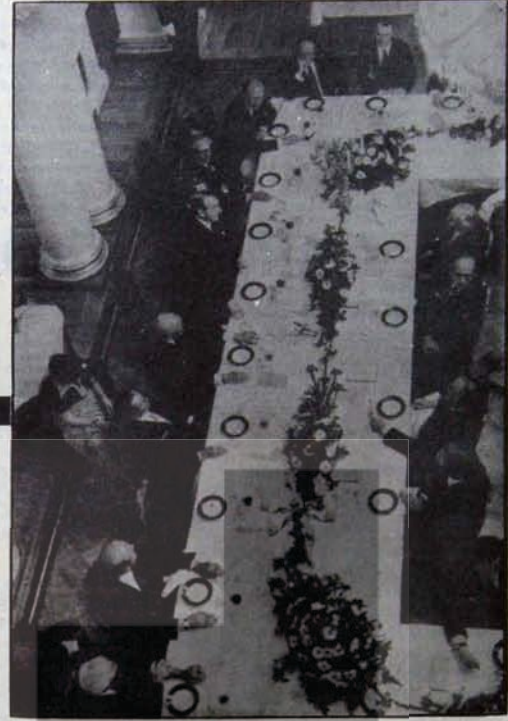
Sosyalist dünya karşısında kapitalist sistem hekim arıyor

İnsanlık tarihindeki en önemli olaylardan biri daha geride bırakıldı. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın iki yıl süren çalışmalarından sonra hazırlanan Belge, Avrupa'nın 33 ülkesi ile ABD ve Kanada tarafından imzalandı. Helsinki metninin imzalanmasıyla tüm Avrupa ülkeleri, barış içinde birarada yaşama ilkelerini kabul ettiklerini bildiriyorlardı.

Helsinki Zirvesi 21 yıl süren çabaların ürünüydü. 1954 yılının Şubat ayında, soğuk savaşın kızgın anında Sovyet Dışbakanı Molotov, "Avrupa'da kolektif güvenlik üzerinde genel bir anlaşmanın" hazırlanmasını Sovyetler Birliği adına öneriyordu. Konferans bütün Avrupa ülkeleri için açık olacak, Çin Halk Cumhuriyeti ve ABD gözlemci olarak katılacaklardı. Tasarı, periyodik konferanslar düzenlenmesini, siyasal ve askeri nitelikte olmak üzere iki danışma organı kurulmasını öneriyordu. Yapılan sabırlı çalışmalardan sonra NATO Konseyi'nin Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı üzerinde görüşmeler yapılmasını kabul etmesi için 1972 ye dek beklemek gerekti.

Yeryüzünde köklü değişiklikler olmasaydı, emperyalist ülkelerin bu öneriyi kabul etmelerini aslında hiç beklememek gerekirdi. 1960'ların sonlarına dek süren "soğuk savaş" dönemi boyunca emperyalist ülkelerin bütün politikaları, Sosyalist sistem karşısında askeri bir kuvvet üstünlüğü sağlama ve böylece kendi isteklerini onlara kabul ettirme ilkesine dayanıyordu. Böylelikle, ikinci Dünya Savaşında faşizme karşı kazanılan zafer sonucunda Avrupa'da doğan sosyalist düzenlerin yeniden emperyalist sistem içine alınması belki mümkün olabilirdi. Bu hevesler, savaş teknolojisindeki korkunç ilerleme de göz önüne alınınca, insanlık için büyük bir tehlike yaratıyordu. Bu yüzden, barış için mücadele emperyalizme karşı mücadelenin ayrılmaz parçası oldu.

Zaman sosyalizmden ve barıştan yana işledi. Sosyalist sistem ekonomik gücünü artırıyor, kendisine yöneltilen nükleer tehdidi boşayıyordu. Uluslararası sorunların çözümünde sosyalist ülkelerin rolü büyük ölçüde arttı. Öte yandan emperyalizmin sömürge sistemi çökmüştü. Bağımsızlığını yeni kazanan ül-

EMPERYALİZMİN ÇABALARI, HELSİNKİ ZİRVESİNİN KAZANDIĞI SAYGINLIĞI ORTADAN KALDIRAMADI.

EMPERYALİZMİN DÖRT BÜYÜĞÜ, HELSİNKİ'DE "BLOKLAR" ORTAMINI CANLANDIRMAYA ÇALIŞTILAR.

HELSİNKİ ZİRVESİNDEN SONRA, KAPİTALİST DEVLETLER, İMZALADIKLARI İLKELERE UYMAMANIN GEREKÇELERİNİ HAZIRLIYORLAR.

keler, emperyalizme ve sömürgecilğe karşı bir politika yürütüyorlardı. Bağımsızlıklarını korumak ve ekonomik gelişmelerini güvenceye almak amacıyla sosyalist ülkelerle ekonomik ve siyasal işbirliğine giriyorlardı. Onlar da, sosyalist ülkelerin "barış içinde birarada yaşama" politikasını destekliyorlar, silahlanmaya ve askeri bloklara karşı çıkıyorlardı. Bu gelişmeler, emperyalizmin hareket alanını her geçen gün daha çok sınırladı. Emperyalizm, artık dünyanın hiçbir yerinde isteklerini rahatça gerçekleştiremiyor, başarıları olsa olsa geçici oluyordu.

İrtti. "Güven, Avrupa'da yerleşmeye başlamıştır. Silah harcamalarını bugün ki düzeyde tutmak ya da artırmak, bu güvenli tehlikeye sokacaktır ve hatta ortadan kaldıracaktır. Hem atom silahlanmasının hem de geleneksel silahlanmanın azaltılması acil bir sorundur ve her zamankinden daha olanaklıdır." diyor.

"Cephe"

Üstelik Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Konferansının sonuçlanma tarihi kapitalist sistemin yaşadığı engüç dönemlerden birine rastlamıştı. Ekonomik bunalım, ekonomik bunalımın çözümü için ileri sürülen yöntem konusundaki anlaşmazlıklar, askeri planda ortaya çıkan gelişmeler; Portekiz'de faşizmin yıkılması, Yunanistan'da demokrasiye geçilmesi, Kıbrıs sorununun iki NATO ülkesini neredeyse bir çatışma noktasına getirmesi gibi açmazların üzerine binmişti. Kapitalist başlar, bu yüzden sosyalist dünya karşısında "birlik" gözükmeye çalıştılar. Bu amaçla, zirve sırasında alınacak tutum konusunda da önceden ikili görüşmeler yapıldı. Bu çalışmalar, iki sistem arasındaki yumuşamanın tescil edileceği, askeri yumuşamanın zorunluluğunun kabul edileceği Helsinki Zirvesini, yeniden bir "bloklaşma" havasına sokulması sonucunu getiriyordu.

Zirvede soğuk savaş havasını canlandıran nitelikteki en önemli konuşmaları Alman Başbakanı ile Fransız Cumhurbaşkanı yaptılar. Schmidt, konuşmasında "Alman ulusunun kendi kaderini tayini" temasını işledi. Bunun Alman Reich'inin yeniden kurulması umudunun tekrardan başk'ı bir anlamda gelmediği görüşüne katılmayan gözlemci yoktu.

Fransız Cumhurbaşkanı da, imzalanan belgenin kendilerini askeri planda bağlamayacağını belli etmek amacıyla, "Fransa'nın kendi bağımsız savunmasını güvenceye almak için harcadığı çabaları (yani nükleer silahlanmayı) sürdürceğini ve bağlı bulunduğu ittifakın haya-

BU DA YALAN KAMPANYASI

Helsinki zirvesinin sonuçları Sovyetler'de sansürlü yayınlandı

Hükümet Organı "İzvestiya" Gazetesi Helsinki belgelerini eksik yayınlar Helsinki Anlaşması'nın en önemli bölümleri olan, insan haklarına saygı, işbirliği, barışçılık ve ekemenlik dayanışması ilkelerinden söz etmedi.

PARİS(Günaydın Dünya Servisi)-Sovyet yöneticilerinin Helsinki Konferansı sonuçlarını kendi ülkelerinde yayınlamak için eksik yayınlamaları bazı raporlar açık olmuştur. Bildi (Devamı 4. S.)

LA «PRAVDA» ET LES «İZVESTİA» PUBLIENT INTÉGRALEMENT L'ACTE FINAL DE LA CONFÉRENCE D'HELSINKI.

Moscou (A.F.P.). — La Pravda et les Izvestia, publiant, samedi 2 août, le texte intégral du document signé à Helsinki par les représentants à la conférence des pays de l'Europe, et la coopération.

Le texte du document final occupe cinq pages de l'organe du P.C. soviétique, qui, pour la circonstance, est sorti sur huit pages au lieu des six habituelles.

La publication de l'acte final était expressément imposée par le document, aux termes duquel chaque Etat participant « se

Burjuvazi, Sosyalizme karşı karalama hareketini yalnız demagogi ile sınırlamıyor. En basit yalan taktiklerine başvuruyor, kamuoyunu yanıltmak için. İşte buna sıcak bir örnek. Soldaki kupür 5 Ağustos tarihli Günaydın'ın. Sağdaki ise bir günü önceki Le Monde'un. Türkçesi şöyle: "Pravda ve İzvestiya, Helsinki Konferansının nihai belgesini tüm olarak yayınladı. Belge, her iki gazetenin de 2 Ağustos tarihli sayılarında yer aldı. Normal olarak 6 sayfa yayınlanan Pravda a gün 8 sayfa çıktı. Belge, gazetenin 5 sayfasını kaplıyordu." Sanırız yaruma gerek yok.

ınakatkıda bulunacağını" söyledi, D'estaing, karşılıklı ve dengeli kuvvet indimi tasarılarına da karşı olduğunu belirtti.

İngiliz Başbakanı Wilson da konuşmasında, "İngiltere'nin Berlin'e ilgili sorumluluklarını" hatırlatarak, Federal Almanya'nın Berlin'e ilgili niyetlerini desteklediğini belli etti.

Başkan Ford, ateşli küçük kardeşlerinin yanında ağırbaşlı gözükmeye çalışan abi edasıyla askeri blokların sürekliliğinin bozulmadığını ima etmek için özellikle hazırlanmış cümleler kullandı. Ford "Avrupa'da istikrarın sürdürülmesi" üzerinde durdu. Ford'un bu kavramdan kastettiği Avrupa'da siyasal statükonun da sürdürülmesiydi. Bunun da "askeri dengeyle sağlanamayacağı" düşüncesini şu sözlerle belli etti: "Avrupa'da istikrar, bir dengeyi gerektirmektedir; bu konuda, ülkenin ciddi ve güvene layık bir partner olmaya devam edeceğine sizleri temin ederim... Avrupa'da askeri istikrarı barış korumaktır. İki tarafın da askeri güçlerinin azaltılması, ancak bu istikrarı korumakla mümkündür." Ford, bu sözleriyle, NATO üyelerinin, askeri dengeyi Sovyetlere karşı bir silah olarak kullanma anlamına gelen "dehşet dengesi" teorisini terketmediklerini gösteriyordu. Ford NATO'yu kast ederek şöyle konuşuyordu: "Biz, bütünüyle bağlı olduğumuz, üyelerinin azmi ve karşılıklı güveniyle pekişmiş olan dış politikayı sürdüreceğiz."

Sosyalist ülkeler

Kapitalist ülkelerin, blok politikasını savunma görüşlerine karşı, Konferansı söz alan bütün sosyalist ülke temsilcileri, Varşova Antlaşmasına hiçbir atıf bulunmadıkları gibi, Avrupa'daki siyasal-askeri blokların aynı anda dağıtılması için çalışmasını önerdiler. Polonya Devlet Başkanı Gierk "siyasal ve askeri gruplaşmaları aşmaya ve tüm Avrupayı içine alan kolektif bir güvenlik sistemini yaratmaya mecburuz" diyerek bunu açıkça dile getirdi. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Brejnev, siyasal yumuşamanın askeri yumuşamayla geliştirilmesi gerektiğini şu sözlerle anlattı: "Silah yarışını durdurma ve silahsızlanma alanında gerçek sonuçlar elde etme işini her şeyin anahtarı sayıyoruz."

Brejnev, zirve hakkındaki görüşlerini şöyle özetledi: "Bu, yalnızca ikinci Dünya Savaşının zorunlu siyasal bilançosu değildi; bu, aynı zamanda, bugünün gerçeklerine ve Avrupa halklarının y'lyıllık deneyine dayanarak geleceğin kavranmasıdır. Bize göre, konferansın genel bilançosu, uluslararası yumuşamaya somut maddi bir içerik kazandırmasıdır. AGİK'nı, bütün katılanlar için ortak bir başarı olarak görüyoruz. Konferansın sonucu, Avrupa kıtasının ötesinde de aynı ölçüde yararlı olabilir. Uzun görüşmelerin sonuçları, galiblerin ya da yeniklerin, kazananların ya da kayıplı çıkanların olmadığını gösterir niteliktedir. Bu aklin

bir zaferdir. Bütün dünya kazançlı çıkmıştır."

Portekiz Devlet Başkanı Costa Gomes'in konuşması da, Portekiz'in geleceğinin pazarlık konusu yapılmak istendiği şu sıralarda dikkatle üzerine topladı. Gomez şöyle diyordu: "Portekiz'in girdiği yeni yol, bize göre, işbirliği düşüncesine gerçekten katılmasıyla olanaklı olmuştur. Kararlı olarak yürüttüğümüz sömürgelerden arınma süreci, halkların bağımsızlık hakkının gerçekleştirilmesini ve ülkenin demokratikleştirilmesini ilgilendirdiği ölçüde bir işbirliği politikasının temellerini oluşturmaktadır."

Panik

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının nihai belgesinin imzalanması ve bir "Zirve" ile Konferansın sonuca bağlanması, başta Amerikan gerici çevrelerinde tepkiyle karşılandı. Başlarında Senatör Henry Jackson, Lloyd Bentsen ve George Ball'ın bulunduğu bir "Demokratlar" ekibi Ford yönetimine karşı anti-detant saldırıları geçtiler. Wall Street Journal, "Jerry, Dont Go!" (Gerald, Gitme!) diye bir başyazı patla tarak bunlara katıldı. New York Times Konferansı "Karnaval" olarak niteliyordu. Busa'dırı karşısında, Başkan Ford, imzalanacak belgenin "bir anlaşma olmadığını, taraf devletlerden herhangi birini de hukukun bağlamadığını" söyledi. Ne var ki, Ford'un bu geri çekilmesi anti-detant saldırının durmasına yetmedi. Bunun üzerine Başkan Ford ve Kissinger savunma durumuna geçmek zorunda kaldılar.

Anti-yumuşama saldırısının dayandığı tez şuydu: Helsinki'de imzalanan belge ile, Avrupa'da 2. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan sınırların kuvvet yoluyla değiştirilmesi olanağı ortadan kalkıyordu. Diğer yandan, öncülüğü nü başından beri Sovyetler Birliği'nin yaptığı bu tasarrının gerçekleşmesiyle Sovyetler Birliği ile sosyalist dünya en azından büyük bir saygınlık zaferi kazanmış oluyordu. Üçüncü, yumuşamanın böylece "resmiyet" kazanmasıyla birlikte, askeri blokların kaldırılması gereği üzerindeki Sovyet savı az çok kabullenilmiş oluyordu. Ayrıca Sovyetler Birliği'nin barışçılığı da kabul ediliyordu ki, bundan böyle Batı ittifakının varlığını açıklamak iyice güçleşecekti. Yumuşamaya karşı olan güçler, NATO nun özellikle sarsıntı içinde olduğu bir dönemde Konferansın yapılmasını ayrıca büyük bir psikolojik yenilgi olarak görüyorlardı.

Durumu haklı göstermek için Başkan Ford bir yandan yumuşamayı savunmak, bir yandan da emperyalist mirrakları doyuracak çelişki testler yapmak zorundaydı.

Ford, Konferans'ın sonuçlanmasının, "Sovyetlerden alınan önemli tavizler sonucu" olduğunu ileri sürüyordu. Oysa, bunun gerçekle ilişkisi olmadığı, koparılan bunca gürlüyle ortadaydı. Ford, imzalanacak belgenin nihai bir

EMPERYALİZMİN AÇMAZI SOSYALİZMİN BAŞARISI: BARİŞ

ikinci Dünya Savaşı anlaşmasının yerine geçmeyeceğini söyleyerek de saldırıların yitirene su serliyordu.

Çıkma

Amerikan yönetiminin açmazı, Başkan Ford'un Avrupa'ya hareket etmeden önce düzenlediği basın toplantısında talihli bir örnek kanıtlandı. Önceden hazırlanan konuşma metninde şu iki cümle yer alıyordu: "ABD'nin politikası, Doğu Avrupa halklarının özgürlük ve ulusal bağımsızlık özlüklerini desteklemektedir. Helsinki Konferansı bu doğrultuda atılmış bir adım olacaktır." "ABD, ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra Litvanya, Letonya ve Estonya'nın Sovyet toprakları içinde kalmasını hiçbir zaman kabul etmemiştir." "Ford, metindeki bu sözleri gazeteciler önünde okumadan geçti. Yine Ford, Helsinki Belgesi'ni, hukuki olmaktan çok ahlaki bir yükümlenme olarak gördüğünü söyledi. Sonra, yükümlülüğün yalnız ahlaki değil politik de olduğunu eklemek zorunda kaldı.

Amerikan yönetiminin çıkamazının tek bir nedeni vardı: Emperyalist nitelikteki bir politikayı dünya kamuoyuna anlatmanın artık olanağı kalmamıştı. Aslaiz suçlamlarla sosyalist dünyayı lekelemesi, dünyada gittikçe genişleyen barışçı, anti-emperyalist kamuoyunun gözünden kaçmayacaktı. Ford'un Helsinki'ye gitmek zorunda kalmasının da nedeni, bu güçlerin karşısında gittikçe elinin kolunun bağlı kalmasıydı.

Yumuşamaya karşı açılan saldırı, yalnız Amerika'nın içinden gelmiyordu. Avrupa'nın kapitalist ülkelerinde de, bütün sağ basın, Helsinki zirvesini kötülemek için birbirleriyle yarışa girdiler. Almanya'da İktidarın yakın adayı Hristiyan Demokrat Parti, Zirve'ye karşı olduğunu açıkça ilan etti. Sosyal Demokrat partiler de, zirveyi tam olarak desteklediklerini açıklayamıyorlardı. Şamplyonluğunu kimseye bırakmadıkları (!), barış, özgürlük, insan hakları, bağımsızlık ilkelerinin somutlaştığı bir belgeyi, "bağlayıcı olmayan", "iyi niyet sözleşmesinden öteye geçmeyen" bir metin olarak küçümseme çabası içindeydiler.

Kutsal ittifak

Helsinki buluşması, kapitalist devletlerin biraraya gelerek ortak sorunlarını tartışmaları içinde bir vesile oldu. Hatta, kimileri için Avrupadaki buluşmalarınasılönemi, belli bağlı kapitalist ülkeler arasındaki görüşmelerdi. Bu görüşmeler, kapitalist dünyanın içinde bulunduğu derin bunalımı yansıtıyordu.

Alman Başbakanı Schmidt ve Fransız Cumhurbaşkanı D'Estaing 25 Temmuz'da buluşular. Fransa ve Almanya, kendilerini, Avrupa'daki kapitalist devletler arasındaki işbirliğinin motoru olarak görüyorlardı. Görüşmede Dokuz'ların durumu ele alındı. Bir süre önce Brüksel'de toplanan Avrupa Konseyi,

"etkin bir ekonomik canlanma isteniyorsa, ekonomik sorunlar, diğer sanayileşmiş ülkelerle (özellikle ABD ve Japonya ile) el birliği içinde ele alınmalıdır." sonucuna varmıştı. Schmidt ve D'Estaing bu görüşü desteklediklerini bildirdiler.

Avrupa bütünleşmesinin başını çekmeye çalışan iki devlet Avrupa'nın ekonomik bunalımdan çıkması için özellikle mali ve parasal konularda, ABD'ye iş düştüğünü biliyorlardı. Helsinki buluşması vesilesiyle Amerikan, İngiliz, Fransız ve Alman yetkilileri biraraya gelecekti. Schmidt ve D'Estaing, "en ağır sorumlulukları taşıyanların ve Avrupa ekonomileri arasında lokomotif rolünü oynayanların küçük bir komitede birleşmelerini" öneriyorlardı. En güçlü emperyalistler arasında bu birlik, diğer Avrupa ülkelerine bazı çözümleri empoze etmenin aracı olacaktı. Giscard D'Estaing, Almanya ve Fransa'nın ekonomik sorunlarının çok benzer olduğunu, iki ülkenin, ekonomik tedbirleri içine alan bir takvim üzerinde anlaşmalarını açıkladı.

Tekelci devlet kapitalizminin bunalımı, büyük emperyalistleri büyük endişelere sokmuştu. Schmidt ve D'Estaing, Helsinki'deki dörtlü buluşmanın yıl sonundan önce Japonya'nın katılmasını beşli olarak tekrarlamaısını da istiyorlardı.

Olmuyor

Alman Başbakanı, daha sonra Başkan Ford'la görüştü. Burada Schmidt, ekonomik bunalımdan duyduğu korkuyu şu sözlerle dile getirdi: "İlk hedef, gerilemenin ve işsizliğin, Avrupa'daki siyasal ve toplumsal sistemleri çökertmesini engellemektir. Ekonomik alanda gerçek bir canlanma ise, ABD'deki ekonomik canlanmanın itici gücü olmaksızın gerçekleşemez." Schmidt'in bu sözleri, kapitalist ülkeler arasındaki "İttifak"ın, egemen siyasal düzen ve üretim biçimini sürdürmek olduğunu kanıtlıyordu. Başkan Ford, ABD'nin Avrupa ile sürekli ekonomik işbirliğine hazır olduğunu söyledi. Ne var ki, Avrupa'daki bir ekonomik canlanma için gerekli olan Amerikan itici gücünü garanti edebilecek durumda değildi.

Ford, Schmidt, Giscard D'Estaing ve Wilson 29 Temmuz'da biraraya geldiler. Toplantıdan sonra Alman sözcüsü Boelling, Japonya'nın da katılacağı beşli bir toplantının kararlaştırıldığını açıkladı. Boelling'in bu sözleri Kissinger tarafından yalanlandı. Konuyla ilgili soruları cevaplandırın D'Estaing'in sözlerinde açık bir umutsuzluk okunuyordu.

Almanya ve Fransa'nın "iki büyük" olarak kendi kendileriyle gelin-güvey olmaları, İtalya'nın ve AET'nin diğer "küçük üyelerinin" tepkilerini üzerine çekmişti. Ekonomik durumunda görece bir iyileşme görülen ABD'nin de, bugün için, kendisini, Alman ve Fransız başkaları karşısında daha şanslı bulduğu öne sürülüyordu.

WILSON, FORD, GISCARD, SCHMİDT

"DÖRT BÜYÜKLER"

Tiyatroda işçi sınıfıyla bütünleşme

Eğer sanatı halkların insanca yaşama sı için verilen mücadelede bir araç olarak görüyorsak, onu, çağımıza damgasını vuran işçi sınıfı ile bütünleştirmek zorunludur. Bu bütünleşmeye en elverişli sanat dallarından biri tiyatrodur.

Tiyatronun toplumsal görevini belirlemek gerek. Sınıf kavgasını ve onun doğurduğu psikolojiyi derinliğine incelemeyen bir sanat eseri, görevini yerine getirmiyor demektir.

Çalışmadan yaşayan sınıf ve tabakalar için sanat (dolayısıyla tiyatro) bayağı bir eğlenceden öteye gitmez. Aylak sınıfların sanatı, kendi yaşantılarının anlamsızlığını ve boşluğunu yansıtır. Bu yüzden onların sanatı, çalışan kitleler için bir şey ifade etmez.

Oysa, işçi ve emekçi yığınlarla bağ kuran tiyatro, bir eğitici araç olur, bir sınıf silâhidir; insancıl bir zenginleşmeyi sağlar, bilinç verir. Toplumsal hayatı yansıtan sanatın içeriği gerçeklerle, sınıf kavgasının gerçekleri ile dolu olduğu için bu böyledir.

Öbür yandan, bunu başarabilen tiyatrolar, aynı zamanda bir öğrenci durumunda da olacaktırlar. Kitlelerden öğreneceklerdir. Sanatın içeriği daha zenginleşecek, silâh daha güçlü olacaktır.

Bu karşılıklı ilişki içinde oluşan ve olgunlaşacak olan devrimci tiyatronun büyük şehirlerde salonlara tikişip kalarak sanatsal bir uğraşı sürdüren tiyatrolardan daha saygın, daha etkin, daha yararlı olacağı tartışılmaz.

İşte bu noktada "sokak tiyatrosu" denen tiyatronun önemli ortaya çıkmaktadır. Bunlar, toplumsal durumları, sanatın kendilerine yabancı tutulması gibi nedenlerle, tiyatro salonlarını dolduramayan geniş yığınlara giderek, onlarla, örneğin grevdeki işçilerle grev yerinde bağ kurarak eğitici görevini yapar, moral destek olur, bilinç verir, sanatla kitlelerin bütünleşmesini sağlar.

Geçmişte ülkemizde bu yönde çalışmalar olmuştur. Geçenlerde, Ankara'da grevde bulunan Layne Bowler işçileri ile birlikte grev yerinde "1 Mayıs" konulu kısa bir oyun oynayan AST oyuncularının girişimini bir yeniden başlama olarak görmek istiyor gönlü.

"İşçilerin Birliği Halkların Kardeşliği" "Bütün ülkelerin işçileri birleşsin" "Kahrolsun işçi sınıfının düşmanları" "İşçiyiz Güçlüyüz Devrimde Öncüyüz" "Ekmek için mücadele sosyalizm için mücadeledir" afişlerinin çevrelediği meydana oynanan oyundan önce işçi temsilcisi 1 Mayıs'ı anlatan bir konuşma yaptı. "Bir yanda emek öbür yanda sermaye" diye söze başladı. Parababalarının şimdiye dek işçi sınıfına kendi isteğiyle hiç bir hak vermediklerini, işçi sınıfının haklarını hep söke söke aldıklarını söyledi. 1 Mayıs'ın tarihçesini anlattıktan sonra Türkiye'de 1925 yılından bu yana uygulanan Bahar Bayramı aldatmacasına değindi. Türk-İş'in 24 Temmuz İşçi Bayramı olarak kutlamasını eleştirdi. "Ne oldu 24 Temmuzda? İşçi sınıfının nefs-i müdafaa silâhı olan greve karşı patronların saldırı aracı lokavt da kaunlaştı. İşçilerin Anayasada gösterilen grev hakkını kullanması dolambaçlı yollarla zorlaştırıldı.

1 MAYIS OYUNUNDAN BİR GÖRÜNTÜ

DISK'ınyasgünüllediği 24 Temmuz Türk-İş İşçi Bayramı kabul etti. Parababalarının işçi sınıfının bilinçlenmesini ve tüm dünyadaki yandaşlarıyla dayanışmasını önlemeyeceğini vurgulayarak konuşmasını bitirdi.

Ardından oyun başladı. Alanda yalnızca grevci işçiler yoktu. Ankara'nın dört bir yanından gelen işçiler coşkuyla izlediler "1 Mayıs'ı".

Oyunun bir bölümünde şu mesaj iletilen grevci işçilere:

"Arkadaşlar
Layne Bowler Fabrikasında başlattı-

ğınız grevin 11.günündesiniz. Grevinizin başarısı işçi sınıfının gücünü ispatlamış olacaktır.

Arkadaşlar! Ekmek için mücadele sosyalizm için mücadeledir.

Biz AST çalışanları olarak bütün kararlı mücadelenizin yanında olacağız. Sizin mücadeleniz işçi sınıfının ve ezilen halkımızın mücadelesinin kopmaz bir parçasıdır. Ergeç grev mücadeleniz zaferle bitecektir.

Sizlerle bugün burada, her zaman her yerde, halkımızın devrimci mücadelesi içinde sırt sırta olacağız."

Bir başka bölümde, kendine güvenen meydana çıkıp halay tuttu. "Geliyor işçi alayı, sosyalistler çeksin bayrağı" tür-küsünü de söyleyerek "İŞÇİ HALAYT" çeken grevciyle, sanatçıyla, konuk işçisiyle bütünleşen insanlar fabrikamın önündeki küçük alana sığmayınca, kalabalık caddeye taştı.

Ve oyunun sonunda, tüm grevci işçilerle birlikte "1 Mayıs" şarkısı söylendi.

Sonra işçi Memet sazı eline aldı:

Mazlum arkadaşlar dinleyin beni
Aldanmayın ağa tora tuzağa
Faşistlerin çemberini yıkalım
Nasırlı ezilmiş ellerinizi

İşçile köylüye haber salalım
Toplanalım bir karara varalım
Elele verelim tüm birleşelim
Faşistlerin kafasına vuralım

İşçiyiz, güçlüyüz, ezilenleriz
Haklıyız dayıma mücadeleimiz
Başarmak hakkımız biz de insanız
burzivalar gözlerizi oyarız

Garip Memet der ki sözlerim tamam
Bu bir lafla değil gücümle her an
Aklızı başınıza devşirin bir an
Köle devri değil uyanın kardaş.

AST çalışanları, Layne Bowler grevindeki oyunun "Sokak Tiyatrosu" türüne girmediğini söylüyorlar. Ama adını ne kaysak koyalım, grevci işçiler üzerinde çok olumlu etkileri oldu "1 Mayıs" oyununun.

Oyun oynandıktan sonra kendileriyle konuştuğumuz işçiler şunları söylediler:

- "Oyunda herşeyin açık olması lazım, çünkü işçinin hayat kavgasını koymak istiyorlarsa."

- "Burdaki oyunun kapalıysa yoktu. İşçinin hayat mücadelesini koydu."

- "Heyecan dışımızın kuvuşturdu kaldı."

- "Tiyatro kursaydım işçinin hayat mücadelesinin tıpkısını oynardım."

- "Oyunun içinde polis tarruzu bile, birbirine kenetlenmiş işçileri çözüp geçemedi."

- "Burdakinin ifade ettiği başka, ordakininki (Gençlik Parkında görüldüğü Evler Evler oyunu) başka, Burdaki da -ha lyl. Uyarıcı oldu. Kendimiz de içindedik, Kaynaşma - Tanışma oldu. Demek artistler de bizim aramıza girip oynamış"

İşte işçilerin yargısı. Küçük bir deneyimin etkileri, işçiler, tiyatrodan geçiken bir anlayışın ele alınması gerektiğini gösteriyorlar.

latin amerika'da
devrim

wilhelm m. breuer
bernd hartmann
herbert lederer

emperyalizm ve sosyalizm arasındaki latin amerika
latin amerika'nın ekonomi politik
latin Amerika'da sınıflar ve sınıf mücadeleleri
emperyalizm ve tekelilere karşı devrim programları
deneyimler ve sonuçları/devrimin malzemesi
avrupa ve latin amerika'da sol revizyonizm
halk kitleleri eylemleri

Bilim Yayıncılık Limited Ortaklığı
Piyerloti Cad. 21/1 Cemberlitası - İSTANBUL
P.K. 265 Sirket - İSTANBUL

"METAFİZİK"

kavramının serüveni

II

TUNCER TUĞÇU

Bir bilimin adı olarak Metafizik iki binyıllık ömrü içerisinde yalnızca kendi uyduruk sorunları ile uğraşmamış, aynı zamanda felsefenin diğer dallarına ve bütün insan düşüncesine egemen olan bir yöntemi geliştirmiştir. Bu yöntem hareketi, gelişmeyi ve maddenin evrenselliği ile bağımsızlığını yadsıyordu. Hareketin yerine dünyanın evrenin merkezi olduğu ve hiçbir şeyin yaratılıştan bu yana değişmediği, yerinden oynamadığı, gelişkinin yerine doğada yalnız özdeş şeylerin bulunduğunu, maddenin evrenselliğinin yerine de sınırlılığı ve maddi olmayan manevi bir öze bağlı olduğu şaşmaz birer doğru gibi kanıyordu.

Hareketin olanaksızlığı, özdeşlik ve maddi olmayan öz; bu üç kavram gerçekte aynı şeyi kastediyordu. Hareketin olanaksızlığı ve özdeşlik ancak maddeyi kendisine bağımlı kılan manevi bir öze olanaklı idi. Madde evrenselliğini ve bağımsızlığını kazandığı an özdeşlik ve özellikle hareketin olanaksızlığı iddialarını tutarlı bir biçimde savunabilmek güçleşiyordu. İşte bunun için, gelişkiyi ve hareketi yadsıyabilmek için, bir bilim olarak Metafizik iki bin yıl maddeyi maddi olmayan bir öze bağımlı kılmaya çalıştı. Bu onun ona sınırlı oldu. Metafiziğin bu işte baş yardımcıları din ve teoloji idi. Çünkü Metafizik bütünsel bir gerçeğe aykırı bir işi bütünsel bir sistem haline getirebilme işine yarayacak bazı anahtar kavramları, tanrı ve dinin dogmaları buyrukları gibi, ancak teolojide bulabilirdi. Tanrı ve dinin öteki en genel dogmalarından özdeşlik ilkesine dayanan Aristo mantığının kurallarını uygulayarak günlük yaşamımız, güncel gerçeklerimizle ilgili bilgiler elde edildi. Doğal olarak dünyamız yani bizim pratik gerçeklerimizle, Metafiziğin elde ettiği bilgiler rastlantılar bir yana bırakılırsa hiçbir zaman uyumadı. İşte o zaman Kilisenin ve aristokrasinin bu işle görevli gönüllü memurları (filozoflar, Kilise babaları, teologlar) büyük bir hissimla pratik gerçekliğe saldırdılar.

Bu gibi durumlarda genellikle madalyonun diğer yüzü kullanıldı. Yani tutarlı bir biçimde kullanıldığında bütün durumlarda bir anahtar kavram olan "tanrı" kavramının kaçınılmaz biçimde beraberinde getirdiği ve önsüz olamadığı öteki kavramın "şeytan" kavramını kullandılar. Dünyayı feodal beylerin istediği gibi göcekleri yerde olduğu gibi görenler için müeyyide artık hazırdı. Ve bu müeyyideyi uygulayacak Engisizyon ile Cizvit örgütü kurulmuştu. İşte böylece kitleler, "şeytanın kölesi olmuş" suçlamasından korktukları için hareketi, gelişkiyi yadsıdılar ve maddeyi hâkır gördüler. İnsanlık tarihinin en büyük kitlesel beyin yıkama işlemi kilise ve onun yandaş örgütleri kullanılarak iki bin yıl başarı ile uygulandı.

İşbölümünün ve kent burjuvazisinin gelişmediği c başlangıç döneminde feodal beyler "şeytanın kölesi" suçlamasına ve Engisizyon örgütüne ihtiyaç duymuyorlardı. Çünkü hareketin olanaksızlığı ve özdeşlik ilkesine dayanan bir bilim, bir felsefe feodal üretimin doğal sonucu idi. Ama ne zaman ki işbölümü gelişti, ve kent burjuvazisi bir süre sonra girtlağına yapışacağı ulusçu temellerine oturan monarşiyi feodal beylere karşı geçici bir süre için destekleyecek güce geldi; işte o zaman filozoflar ve Kilise babaları hemen "tanrı" kavramının öteki gücünü "şeytan"ı bulup çıkardılar ve kitlesel cinayetler dönemini başlattılar. Bu dönem iki büyük kurban verdi. Bu kurbanların işledikleri iki büyük suç dünyayı düzenin resmi felsefesinin istediği gibi değil de olduğu gibi görmek istemeleri, görmeye çalışmaları idi. Bunlardan biri Giordano Bruno (1548-1600); canlı canlı yakılarak öldü; ölümlü ile yitirilgin ve militan ahlakının en iyi örneğini verdi. Diğer Galileo Galilei (1564-1642); ihanetin ve yapılmaması gereken en iyi örneğini Engisizyon mahkemesi önünde diz çökerek veriyordu. Bu iki düşünür gerçekte gelişen yeni sınıfın kendi dünya görüşünü, felsefesini ve bilimini kuracak olan öncü filozoflar idiler; eskinin yok olmadan önce aldığı intikamın kurbanları olmuşlardı.

Yaygın işbölümü ve gelişen manüfaktür bilimde, felsefe ve özellikle Meta-

fizikte büyük değişiklikler yaptı. Düşünce ve bilimsel araştırma özgürlüğü bir sel gibi manüfaktürün belirlediği bütün toplumlara kapladı. Bilim felsefenin daha doğrusu teolojinin köleliğinden kurtuldu. Bu çağ, Rönesans'ın, rasyonalizmin başladığı çağdır. Artık Metafizik bir bilim olarak felsefenin diğer disiplinlerinin ve öteki bilimlerin temellerini oluşturmuyordu. Bu büyük değişimin teorik temelleri, insanları güncel ve bilimsel sorunlara yaklaşırken kullandıkları yöntemin, zihinsel tutumun değişmesine dayanıyordu. Eski yöntem büyük sarsıntılar geçiriyor, büyük değişimlere uğruyordu. İşte eski yöntemin dedüktif yanını, yani tek tek şeyler hakkındaki bilgiyi genelden çıkarma, genelde doğrulama, değiştirmekle başlandı. Çünkü doğa bilimlerinde araştırma teklere ortak alanı aramayı, teklere genelle tırmanmayı gerektiriyordu. Genelin doğruluğu da ancak tek tek olaylar, pratik gerçeklik tarafından denetlenebilirdi. Bu, bütün bilim ve felsefe anlayışını temelinden sarsan büyük bir devrimdi. Çünkü genele tek tek somut olaylardan yükselmenin ve genelin doğruluğunu pratik gerçeklikle denetlemenin bilim tarihi açısından sarsıcı iki ürünü vardı:

- a- Madde yeni baştan bütün nicel ve nitel özellikleri ile keşfediliyor,
- b- Hareket bilimin baş tacı oluyordu.

Maddenin keşfi, maddeye evrenselliğini ve bağımsızlığını kazandırıyor; bu, maddenin nicel yanlarını yani ölçülebilen ve hesaplanabilen yanlarını birdenbire ön plana çıkarıyordu. Çünkü bilim, ancak hesaplanabilen, ölçülebilen şeylerin bilgisini elde edebilirdi. İşte bu, birdenbire, ölçülemeyen hareket etmeyen ve maddeyi kendine bağımlı kılan "öz" kavramının yıkılmasına neden oldu. Hesaplanamayan, ölçülemeyen şey "yokluk"tu, "yok" olundu. Bu büyük yıkıntının altında tanrı kavramı ve bütün Metafizik kalmıştı. Maddenin niceliklerinden bağımsız bir nitelik, gelişmiş biçimi ile "öz" yolunu çökmüştü. Bu buluş giderek materyalist diyalektiğin niceliklerin nitelikleri belirlediği kuralını oluşturmaya, Anaşimdilik bilim ve felsefe yalnızca maddenin ölçülebilen ve hesaplanabilen nicel yanı karşısında gözleri kamaşmış bir biçimde duruyorlar, bundan gerekli sonuçları çıkarıyamıyorlardı.

Hareketin keşfi astronomide ve fizikteki önemli gelişmelerin kaynağı oldu. Çünkü hareketi yadsımak ilke olarak kitlelerin arasındaki illiyi ve olaylardaki neden-sonuç bağıni yadsımak demekti. Oysa bilim bilimin ona görevi neden-sonuç bağıni bulmak, kitleler arası hareketin kaynağını doğru hesap etmek demekti. Endüsiyona, bilgilerin pratik gerçeklikle denetlenmesine, tecrübe ve deneye dayanan modern bilim anlayışı, "hareket"i eski felsefenin bütün dirençlerine rağmen kendine baş tacı etti.

Böyle birdenbire hareketin, maddenin yenibaştan keşfedilmesinin, sorunlara endüktif yaklaşımın ve bilgilerin maddi gerçeklikle denetlenmesinin belirli bir tarihsel temeli vardı; burjuvazi ve değişen üretim biçimi. Burjuvazi böyle bir bilim anlayışını yaratmak, geliştirmek zorunda idi. Çünkü ekonomik ve sosyal geleceği bilimin başarılarına bağlı idi. Ticarete ve üretimdeki artırtan tekniklerin bulunması bilimin başarılarına bağlı idi. Burjuvazi daha çok maddenin üretmek, bu madeni en rasyonel biçimde işlemek ve pazarlamak zorunda idi. Bunun için kimya, fizik, coğrafya, astronomi ve mekanik bilimlerinin teorik bilgilerini gerektiriyordu. Bilimsel başarılar ise temelde zihinsel tutumun en genel anlamıyla yöntemin değişikliğine bağlıydı. Eski yöntem yeni sınıfın gereksinmelerine cevap vermiyordu, bu yüzden gelişmeliydi ve tarihin buyruğu gereği değişti de. Yalnız hareket baş tacı edilirken doğadaki çelişkidenden, karşıtlar arasındaki doğal bağdan koparılarak alınıyordu.

ÖNCÜ KİTAP E Vİ

● Marksizm-Leninizm'in İdeolojik ve Politik Düşüncesi: Maoizm - Bilim İşçileri 15 TL

● Birinci Enternasyonal Jacques Ducloux (1971 Lenin Nişanı, 1975 Mayıs Karl Marx Ödülü 20 TL

● Ateş - Henri Barbusse (Goncourt Edebiyat Ödülü) 30 TL

● Aydınlik Henri Barbusse 12.50 TL

● Kadın ve Marksizm Marks-Engels-Lenin-Stalin 20 TL

● İz-düşümü Balaban 15 TL

● Sovyet Şiirleri Antolojisi 67 Şair (Beraat etti) 15 TL

● Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası Bülent Tanör 15 TL

● Babeuf "Hayatı, Eserleri ve Siyasi Savunması" Josette Lépin 10 TL

● Türkiye'de İlk Sendika "Sarıksöğüt" 1932" İbrahim Tapcuoğlu 10 TL

● İsyancı "Kamün Günü" Jules Valles 25 TL

ÇIKACAK KİTAPLARIMIZ

● Karl Marx'ın Biyografisi Bilim İşçileri Kurulu

● Tekeller - Jean Pierre Delilez

Babıralı Cad. No: 8 Çoğaloğlu - İstanbul

TÜM - DER Genel Başkanı MİTHAT GÖRKEM

● TÜM-DER Genel Başkanı olmanız nedeniyle Çalışma Bakanlığındaki görevinizden alınarak Van'a sürülmenizi ne şekilde yorumluyorsunuz?

● İlkini belirtmek gerekir ki, kitle örgütlerinin etkin ve kararlı uğraşısı, Türkiye'nin demokratikleşme sürecine yeni boyutlar kazandıracaktır.

Memur kesimi demokrasi mücadelesine yeni atılmıştır. Bu kesim örgütülmücadelesinin gereğine inanmıştır. Zira amire yalvarmakla haklarını asla alamayacağını bilincine ulaşmıştır. Bilinen bir gerçektir ki, Türkiye'de sermaye yanlısı iktidarlar demokrasi nutukları attıkları halde, çalışan kesime demokrasinin gerektirdiği hiçbir hakkı vermemektedirler. Çalışan kesimin bunu istemesi ise onların demokrasi anlayışına uygun olarak büyük bir suç sayılmaktadır.

Burjuvazi, çıkarlarını geliştirebilmek, hiç değilse koruyabilmek amacı ile çalışanları ezmekte, örgütlenmesine engel olmaktadır. Böylece sömürsünü daha da kolaylaştırmış olacaktır.

Bunun yanı sıra egemen çevrelerin geçmişten aldığı dersler vardır. İşçi sınıfının örgütlü ve kararlı mücadelesinden sonra elde ettiği toplu iş sözleşmeli grevli sendikal hakları bulunmaktadır. Bunu etkin bir silah olarak kullanan işçi sınıfı ekonomik ve sosyal sorunlarını çözümleyebilmekte haklarını egemen çevrelerden söke söke olmaktadır. Haklarının verilmesi halinde greve gitmekten sonuna dek direnmekte ve egemen çevrelere karşı mutlaka kazançlı çıkmaktadır. Bu nedenle sermaye bu silahı bir başka çalışanlar grubuna kaptırmamak amacındadır.

Egemen çevrelerin çalışanlara karşı giriştikleri baskı çabalarında iki yöntemte başvurmakta oldukları söylenebilir. Birincisi örgütlü mücadeleye engel olmak ikincisi çalışanları bölmek. Örgütlü mücadeleye engel olmak için tüm anti-demokratik uygulamalar yapılmaktadır. Çalışanları ise işçi ve memur diye ikiye ayırmaktan başka, memurları da 657 sayılı yasa ile birçok kısıma ayırmış ve herbir bölümü ayrı bir statü içinde çalıştırmak yolunu seçmiştir.

TÜM-DER kuruluşundan buyana başta işçi-memur ayrımı olmak üzere tüm ayrımlara karşı çıkmış ve bunların kastlı olduğunu savunmuştur. Çalışanların birliği gereklidir derken, memur kesiminde birleşerek mücadele etmesini ve bunu işçi sınıfının mücadelesi yanında sürdürmesini gerektiğini vurgulamıştır. TÜM-DER'in bu uğraşı karşılıksız kalmamıştır. Bu ise egemen çevreleri korkutmakta, başlarına yeni bir belâ almanın zorlukla-

Mithat Görkem, Çalışma Bakanlığının açtığı bir sınavı kazanarak 26/9/1971 tarihinde Zonguldak Bölge Çalışma Müdürlüğü'nde memuriyete başladı. Altı ay sonra asaleti onaylandı.

Değerli çalışmaları ve kendi talebi üzerine, 1/9/1971 tarihinde Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne atandı. TÜM-DER'in kurulmasından sonra durum değişti.

MC hükümeti iş başına geldikten sonra, Çalışma Bakanı A. Tefvîk Paksü, Görkem'i görmek istedi. Dernek çalışmalarından vazgeçmediği takdirde sürüleceğini açıkladı. Bu konuşmadan sonra, Bölge Müdürlüğü içinde görevi sık sık değiştirildi.

Müdürlüğün bütün şubelerinde çalıştı. Sık sık ihtar verilmeye ve savunması istenmeye başlandı. Nihayet, Bölge Çalışma Müdürlüğü'nde memurluk göreviyle Van'a sürüldü. Baskılar bununla da kalmadı, Ağustos ayı maaşı ödenmedi. Görev yolluğu verilmeden ilişki kesildi. Ankara Defterdarlık Muhasebe Müdürlüğü, maaşın daire mutemetliğine ödenmediğini açıkladı. Bununla da kalmadı, Görkem, bu konuları konuşmak üzere Çalışma Bakanı'yla görüşmeye gitti. Görkem, Bakanın yanında "küfür"le karşılandı. Bakanın kalem müdürü, "Seni Van'a değil Fizan'a sürmeliydik" diyerek Görkem'i kovdu

rını bilmektedirler. Tek çıkar yol ise bu mücadeleyi engellemek, bölmek, korkak olarak tanımladıkları memuru bir dernek içinde de olsa birleşmekten uzak tutmaktır. Örgütlenmenin öncülüğünü yapan dernek yöneticilerini sürmekle bunu başarabileceklerini zannediyorlar. İşte bu tayin sadece tabandaki memurları korkutmak, onları örgütlü mücadeleden uzak tutmak amacıyla yöneliktir. Bu tayinin başkaca hiçbir nedeni bulunmamaktadır.

● Son günlerde binlerce memurun tayin edildiği bilinmektedir. Kıyım şekline dönüşen bu tayinler konusundaki görüşleriniz nelerdir?

● Cumhuriyet dönemine gireli yarım yüzyıl aşkın bir süre Osmanlı Devleti Dönemi'nden kalma bir memur anlayışı var ve bu çıkar çevrelerince yaygınlaştırmak istenilen bir algı. Yani memur 1900'lerin kopukluğu uşağı olarak gösterilmek ve işin garibi buna inandırılmak isteniyor. Nevar ki yapılanın nokta memurun günümüz koşullarında neyi yapması gerektiğinin bilincine ulaşmış olmasının gözden kaçırılması. Memur kesiminin sorunlarını tüm çalışanların sorunlarından ülkenin genel sorunlarından ayrı tutmak gerek. Aksi durumda büyük hatalara düşülür. Memurlar halen katı ve kendilerine hiçbir yarar sağlamayan yasaların esiri durumunda. Tüm tasarruf hakkı egemen çevrelere verilmiş. MC Hükümeti ise bu konuda da sermayenin sözcüsü olduğunu en iyi bir şekilde kanıtıyor. Bugün tayin yapılmıyor. Yapılan şey insanlık sınırını aşan memur kıyımı. İktidar ilerici yurtsever memurları halktan yana oldukları, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine katıldıkları için çekinmeden açığı itiyor. Biliyor ki, bugünkü yasalar çerçevesinde memurun tercih hakkı yoktur. Ya sürüldüğü yere gidecek veya istifadecektir. Böylece memurları ekonomik bir baskı altına almak istemektedir. Ancak bu yolla memurların demokratik özlüklerini ve bunun doğurduğu demokrasi mücadelesini engelleyebileceklerini sanmaları çokyanlıştır. Zira çalışanların birlikte mücadelesinin gerekliliği tüm çalışanlarca benimsenmiştir. Tüm çalışanlar işçi sınıfının yandaşı olarak mücadelelerine Türkiye'nin her yerinde devam etmektedirler.

Kıyımların diğer bir nedeni de boşalan yerlere MHP ve MSP militanlarının alınması amacıyla tasimaktadır. Böylece sermaye ileriye yönelik amaçları için bürokrasi içinde yer kapamak istemektedir. Buraya daldurulan bu militanlar ilerici memurları tehdit etmek ve dövmekle görevlidirler. Tüm bunların yanı sıra kamuoyunu yanıltmak ve kendi yanına çekebilmek için MC Hükümeti çalışanlardan yonayosalar çıkarttıklarını iddia etmektedirler. Ama gerçek artık bilinmektedir. Bu ve buna benzer iktidarlara daima sermayenin borusunu çalacak ve onlardan yana çalışacaktır.

● Memurların günümüz Türkiye'sindeki sorunları nelerdir?

● Memur sorunlarının hepsini burada belirtmemiz olanağı yoktur. Kısaca şöyle denebilir: Memurlar hakkında şimdiye dek çıkartılan yasalar adeta kargaşalığı ve tutarsızlığı simgeliyor. Hepsini birbiri ile çelişki içinde. Bu yasaların düzenlenmesinde esas olarak alınan sorunun a gün için çözüme kavuşması, köklü bir çözüm düşünülüyor. Çıkartılan her yasa yeni bir karışıklık getiriyor. 657 sayılı yasa, tüm kararname, katıy sistemi, gösterge tablosu, MEYAK sorunları bu arada sayılabilir. Bunlar memurdan yana hükümler de taşıyor. 12 sayılı kararnamenin 74. maddesi ile memur kıyımı meşrulaştırılmıştır. MEYAK adı altında maaşlardan zorla kesinti yapılmakta ve bunlar özel sektöre kredi adı altında verilmektedir. Bunun yanı sıra işçi-memur ayrımı ayrı bir sorun olmuş çıkartılan her yasa bunu daha da karıştırmıştır. Memurların hiçbir demokratik hakları yoktur.

● TÜM-DER'in amacı nedir? Örgütlenme düzeyi ne durumdadır?

● Memurun yukarıdaki sorunlarını çözümleyebilmesi için işveren durumundaki devlete karşı haklarını koruyabilme gücüne sahip olmalıdır. Kendi ücretini kendisi tayin edebildiği gibi, çeşitli anti-demokratik uygulamalara da karşı çıkabilmek olanağı olmalıdır. Memurların insanca yaşayabilmeleri için yeterli ücret esirgenmemelidir. 1963-1973 yılları arasında geçim endekslerine göre fiyatlar %116 bir artış gösterdiği halde maaşlarda ancak %16 bir artış sağlanabilmektedir. Maaşlardaki bu artışın fiyat artışlarının oluşturduğu açığı kapatması düşünülemez. Memur yaşayabilmek için ekonomik sorunlarına çözüm bulabilmeli, sosyal haklarından yoksun edilmemelidir. Bu da ancak memur kesiminin de işçi sınıfı gibi, grevli ve toplu iş sözleşmeli sendikal haklara kavuşması ile olur. Bu hakkın egemen çevrelerden alınması bir çok soruna çözüm getirecektir.

TÜM-DER'in uzun vadeli amacı budur. Kısa vadede ise memurun somut ve güncel sorunlarına somut ve memur yararına çözümler getirmek. Bu amaçlar doğrultusunda merkezî örgütlenmeyi savunan TÜM-DER kuruluşu üzerinden 6 ay gibi kısa bir sürenin geçmesine karşın 28 ilde örgütlenerek şubelerini açmış ve büyük bir aşama kaydetmiştir. Bu nedenle egemen çevrelerin korkup çekindikleri bir kuruluş. Dernek tek ve en güçlü memur örgütü olma yolunda büyük bir gelişim içindedir. Her geçen gün hızla büyüyen ve yeni yeni şubeler açan TÜM-DER çok kısa zamanda daha da büyüyecektir.